

LIIAN PIENI KOULUUN?

Erityisen tuen tarpeessa olevien lasten oppivelvollisuuden alkaminen vanhempien
näkökulmasta

Iina Grönqvist ja Katri Viljanen
Opinnäytetyö, kevät 2015
Diakonia-ammattikorkeakoulu,
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali- ja kasvatustieteiden
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK)

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	7
2.1 Kolmiportaisen tuen malli	7
2.2 Erityinen tuki	9
3 PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS	12
3.1 Pidennetty oppivelvollisuus käytännössä	12
3.2 Pidennetyn oppivelvollisuuden järjestämistapoja.....	14
4 KOULUKYPSYYS.....	16
4.1 Koulukypsyys on monen tekijän yhteisvaikutus	16
4.2 Kouluvalmius ja koulun valmius	17
5 TUTKIMUSPROSESSI	20
5.1 Tutkimuskysymys ja tavoite	20
5.2 Laadullinen kyselylomaketutkimus	21
5.3 Kyselylomaketutkimus aineistonkeruumenetelmänä	24
5.4 Tutkimusaineiston analyysi	25
5.5 Luotettavuus ja eettisyys.....	28
6 TUTKIMUSTULOKSET.....	29
6.1 Monivalintakysymykset	29
6.2 Avoimet kysymykset.....	35
6.3 Yhteenveto tuloksista	39
7 POHDINTA.....	43
LIITTEET	49
LIITE 1: Kyselylomake.....	49
LIITE 2: Kyselyn saatekirje	50

TIIVISTELMÄ

Grönqvist, Iina & Viljanen, Katri. Liian pieni kouluun? Erityisen tuen tarpeessa olevien lasten oppivelvollisuuden alkaminen vanhempien näkökulmasta.

PORI, kevät 2015, 50s., 2 LIITETTÄ.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalian koulutusohjelma, Sosionomi (AMK)
+Lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella erityisen tuen tarpeessa olevien lasten vanhempien kokemuksia pidennetyn oppivelvollisuuden alkamisesta. Tutkimuksessa keskityttiin kartoittamaan vanhempien näkökulmasta oliko lapsi liian pieni aloittaessaan oppivelvollisuuden.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jonka kohderyhmänä olivat Porin talousalueen kahden erityiskoulun oppilaiden vanhemmat. Tutkimusaineisto koottiin siihen laaditulla kyselylomakkeella. Kyselylomake palautettiin nimettömänä palautekuoressa lapsen koululle. Kysely suoritettiin joulukuussa 2014, jolloin kyselylomakkeita lähetettiin 49 ja vastauksia tuli 29.

Tutkimuksessa selvisi, että vain puolet vastaajista koki lapsensa olleen koulukypsä oppivelvollisuuden alkaessa. Vastausten perusteella voidaan myös todeta vanhempien olevan kuitenkin tyytyväisiä ratkaisuunsa lapsen esiopetuksen käymiseen koulussa.

Avainsanat: erityinen tuki, pidennetty oppivelvollisuus, koulukypsyys, laadullinen tutkimus

ABSTRACT

Grönqvist, Iina & Viljanen, Katri. Too young for school? The parents' point of view on children in need of special support starting compulsory education.

Pori, Spring 2015, 50 pages, 2 appendices

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services.
Degree: Bachelor of Social Services + Kindergarten Teacher

The aim of this thesis was to study the experiences that parents whose children are in need of special support have about the starting of extended compulsory education. The research focused on finding out from the parents' point of view if a child was too young when starting compulsory education.

This thesis is a qualitative research. The target group of the research was the parents of pupils in two special needs schools in Pori. The research was carried out in December 2014 by using a questionnaire drawn up for the purposes of this research. The questionnaires were returned to the child's school anonymously in a return envelope. 49 questionnaires were sent and 29 answers were received.

Based on the answers it became clear that only half of the parents felt that their child was ready for school when starting compulsory education. Based on the answers it can also be said that the parents, however, are satisfied with their decision to put their child in preschool.

Keywords: special support, extended compulsory education, readiness for school, qualitative research

1 JOHDANTO

5 vanhana lapsi mielestäni kuuluu vielä päiväkotiin ja 6:kin vanhana olisi vielä voinut olla päiväkodissa kun koulu alkoi (lainaus kyselyn vastauksesta).

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, joka suoritettiin kirjekuorikyselynä pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien lasten vanhemmille. Aihe opinnäytetyöhömmme syntyi jo varhaisessa vaiheessa opintojamme, työskenneltyämme pienten esi- ja alkuopetuksessa olevien erityislasten parissa. Oma työmme varhaiskasvatuskäisten erityislasten parissa nimenomaan koulumaailmassa, herätti usein meissä ajatuksia siitä, olivatko lapset siirtyneet liian aikaisin ”isojen lasten” maailmaan. Pohdimme myös sitä, olivatko lasten vanhemmat saaneet tukea ja neuvoja ennen lapsen kouluun siirtymistä.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tarkastella erityisen tuen tarpeessa olevien lasten vanhempien kokemuksia pidennetyn oppivelvollisuuden alkamisesta. Opinnäytetyömme keskeisimmät käsitteet ovat erityinen tuki, pidennetty oppivelvollisuus sekä koulukypsyys. Olemme avanneet näitä käsitteitä työssämme.

Esittelimme ajatuksiamme mahdollisesta opinnäytetyöstä kahdelle erityiskoululle, Koivulan koululle Porissa sekä Olavin koululle Ulvilassa. Iloksemme molemmat koulut olivat kiinnostuneet aiheesta ja suostuivat yhteistyöhön kanssamme. Aihe oli myös hyvin ajankohtainen kyseisille kouluille, koska oppilasmäärät ovat kasvaneet vuosien aikana paljon ja kouluun siirtyminen tapahtuu yhä nuorempana. Yhteistyötahoilta tuli selkeä toive, että he halusivat kartoittaa vanhempien mielipiteitä ja kokemuksia lapsen pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisen vaihtoehtoista. Lasten vanhempien kokemuksia pidennetystä oppivelvollisuudesta ei ole ennen kartoitettu kyseisissä kouluissa. Tarkoituksena oli myös tiedustella vanhemmilta, onko heille kerrottu eri vaihtoehtoista suorittaa pidennetty oppivelvollisuus ja ovatko he itse saaneet vaikuttaa lastaan koskeviin päätöksiin kyseisessä asiassa.

Ajatuksena oli siis saada yhteistyötahoille konkreettisia välineitä esiopetuksen sekä pidennetyn oppivelvollisuuden järjestämisen tapoihin lapsen yksilöllisen kehityksen kannalta. Vaikka opinnäytetyöhömmme liittyvä kysely tehtiinkin kouluilla, toivoimme myös päiväkotien hyötyvän kyselyn vastauksista. Kyselymme yksi tavoitteista oli kuitenkin selvittää kokivatko vanhemmat päiväkodin vai koulun lapselle oikeana paikkana suorittaa esiopetusta.

Avoimin mielin. Kannattaa olla avoin kaikille asioille ja kertoa rohkeasti mistä itsestä vanhempana vaihtoehdot tuntuvat. Vanhemmat tuntevat lapsensa parhaiten (lainaus kyselyn vastauksesta).

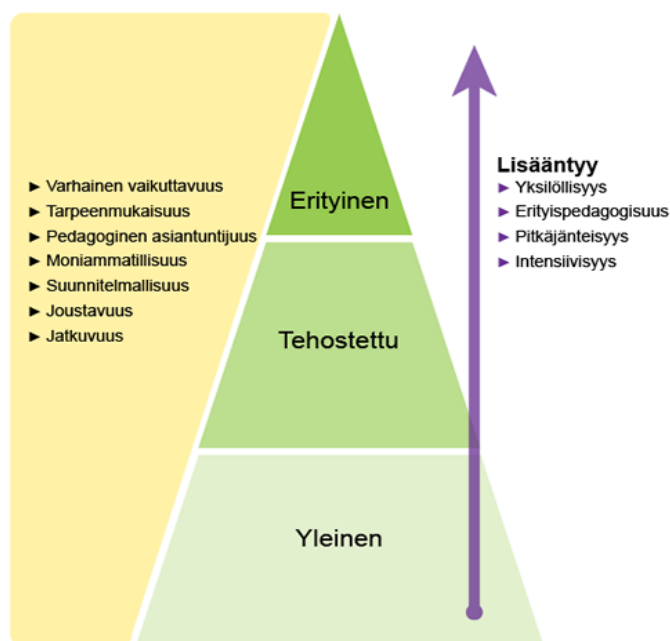
Opinnäytetyömme alussa olemme avanneet avainsanamme, joita ovat erityinen tuki, pidennetty oppivelvollisuus, koulukypsyys sekä laadullinen tutkimus. Avaamme nämä käsitteet teorian tiedon avulla. Näiden jälkeen käymme läpi tutkimusprosessin kulua. Teoriaosuuden jälkeen analysoimme opinnäytetyömme tutkimustuloksia ja teemme niistä yhteenvedon. Lopussa pohdimme koko opinnäytetyöprosessiamme.

2 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

Tässä luvussa kerromme kokonaisuudessaan siitä, mitä kolmiportaisen tuen malli tarkoittaa, sekä pitää sisällään. Käymme läpi kolmiportaisen tuen mallin, joka sisältää yleisen, tehostetun ja erityisen tuen. Olemme syventyneet erityiseen tukeen laajemmin, joka on myös opinnäytetyömme yksi avainsanoista.

2.1 Kolmiportaisen tuen malli

Sirpa Oja kirjoittaa kirjassaan *Kaikille kelpo koulu*, että kolmiportainen tuki asettaa keskiön oppilaiden yksilöllisyyden opettajan työn näkökulmasta, oppilastuntemuksen ja oppijälähtöisyyden. Tuen suunnittelu lähtee kokonaan oppilaasta, jolle kohdennetaan kaikkien käytettävissä olevien tukimuotojen paletista yksilöllinen kokonaisuus. Tuen laatu, intensiteetti ja siihen tarvittava aika vaihtelevat oppilaan tarpeiden mukaan yleisestä ja tehostetusta erityiseen tukeen. Oppilaan kohdalla tuen tarvetta tulee tarkastella oppiaineittain. (Oja 2012, 48.)

KUVIO 1. Kolmiportainen tuki (Lukimat. i.a. Oppimisen arviointi)

Säännöksiä oppilaan tukemisesta täsmennettiin 1.1.2011, jotta oppilaan oikeus esi- ja perusopetuksen yhteydessä saada tarvitsemansa tuki heti tarpeen ilmetessä olisi yksiselitteinen, sekä oppilaalle tarjottavat tukimuodot toteutuisivat yhdenvertaisemmin ja suunnitelmallisemmin koko Suomen alueella. Moniammatillisen yhteistyön sekä tukitoimien tehostus on yksi uudistuksen tarkoituksista. Tuet voidaan jakaa lyhytaikaiseen opetuksen yhteydessä annettavaan yleiseen tukeen, sekä vahvempiin tukimuotoihin eli tehostettuun ja erityiseen tukeen. (Lahtinen 2011, 128.)

Ensisijainen tukimuoto on yleinen tuki, joka tarkoittaa oppilaalle annettavaa tukiope-
tusta. Tukiope-
tusta on kunnissa uudistettu suunnitelmallisuutta ja resursseja lisäämäl-
lä. Uudistuksen myötä resursseina on otettu käyttöön tukiope-
tuksen lisäksi avustaja-
resursseja, opettajien hyppytunteja, opetusryhmien jakotunteja sekä opettajatiimejä.
Ennakoiva tukiope-
tus sekä säännölliset tukiope-
tustunnit ovat tukiope-
tuksen tehostu-
neita muotoja, jonne oppilaat ohjataan yhteistyössä opettajien ja vanhempien kanssa.
Läksy- ja koelukutuki ovat läheisesti tukiope-
tukseen liittyviä toimintoja. (Oja 2012, 53.)

Ennen tehostetun tuen aloittamista ja järjestämistä asia käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. (Opetushallitus i.a. ; Oppi-
lashuolto ja kolmiportainen tuki.)

Vahvemman tukimuodon eli tehostetun tuen menetelmät koostuvat useista tukikei-
noista yksilöllisinä variaatioina, jotka kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan. Ta-
vallista on, että oppilaan saama tuki erityisopettajalta määrällisesti sekä laadullisesti
lisääntyy ja syvenee. Tehostetun tuen piirissä olevan oppilaan opetusta voidaan eriyt-
tää hyvinkin pitkälle käyttämällä opetuksen erityisiä painoalueita. Hän voi opiskella
osan tunneista pienryhmässä, saada yksilöopetusta tai erityisopettaja on enemmän
samanaikaisopettajan luokassa. Hänen on mahdollista myös saada avustajan tukea,
oppilashuollon palveluita tai terapiapalveluita. Oppilas tarvitsee usein myös muutok-
sia oppimisympäristössään. Tehostettu tuki on luonteeltaan täsmätukea, eli se on räätälöity jokaiselle oppilaalle tarpeen mukaan. (Oja 2012, 56.)

Erityisen tuen päätös on vahvin tukimuoto. Kun oppilasta ei voida tukea tarpeeksi
tehostetulla tuella, niin erityisen tuen ja sen osana erityisopetuksen järjestäminen on

tarpeellista. Erityistä tukea saavan oppilaan opetus riittävine tukitoimineen järjestetään mahdollisuuksien mukaan edelleen oppilaan omassa lähikoulussa ja luontaisessa opetusryhmässä. (Lahtinen 2011, 129.)

2.2 Erityinen tuki

Peruskoulua koskevassa lainsäädännössä on määritelty pedagogiset keinot erityistä tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla. Siinä määritellään oppivelvollisuusikä, erityisopetukset eri muodot ja oppilasmäärät. Tavoitteena on löytää paras ja toimivin malli oppilaan tarpeisiin nähden, jolloin pedagogiset keinot vaihtelevat. (Huhtanen 2007, 78.)

Lapsen kannalta olisi hyvä, että erityisen tuen tarve on kartoitettu ennen esiopetuksen alkua. Tällöin voidaan ennakolta tehdä päätöksiä avustajatarpeesta, pienryhmäsijoituksesta, tukipalveluista jne. Jos lapsi kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, koulun aloittamista on lykätty tai lapsella on diagnoosi, on erityisen tuen tarve selvä. Tarvetta tukeen voi ilmetä myös, kun lapsen kehitys on hidasta, hänellä on toiminnallisia rajoitteita, vaikeuksia oppimisessa tai hän tarvitsee aikuisen tukea psyykkisen, motorisen tai sosiaalisen kehityksensä vuoksi. Tilanteissa, joissa esim. lapsella ei ole diagnoosia, hän ei ole aiemmin ollut päivähoidossa tai hänen erityisen tuen tarvettaan ei ole aiemmin havaittu, voidaan pyytää apua kiertävältä erityislastentarhanopettajalta (nyk. kiertävä varhaiskasvatuksen erityisopettaja) tai erityisopettajalta. Mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on syytä tiedottaa asiasta vanhemmille. Vanhempien lupa vaaditaan aina yhteistyössä eri tahojen kanssa lasta koskevissa asioissa. Tutkimusten alkuun saattamiseksi on vanhempien lisäksi syytä olla yhteydessä esim. neuvolaan, sosiaalitoimeen ja puheterapeuttiin lapsen tilanteen mukaan. (Huhtanen 2004, 22.)

Lapsen vanhempien sekä tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tulee yhdessä laatia erityisen tuen piirissä olevalle lapselle esiopetuksen suunnitelma. Suunnitelmassa tulee olla tavoitteet lapsen kehitykselle ja kasvulle, arvio lapsen vahvuuksista, oppimiseen

liittyvistä vaikeuksista sekä riskitekijöistä. Lisäksi laaditaan tuki- ja oppilashuoltopalvelut ja niistä vastaavat tahot. Arviointi ja seuranta on lapsen edistymisen kannalta tärkeää. Lapsille, jotka ovat siirretty tai otettu suoraan erityisopetukseen, laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). (Huhtanen 2004, 22–23.)

Ennen erityisen tuen päätöstä on selvitettävä tarkoin, onko sen laatimiseen riittäviä perusteita ja tehdäänkö päätös huoltajan toiveiden mukaisesti, vai vastoin huoltajan tahtoa. Opetuksen järjestäjän on tehtävä erityisen tuen aloittamisesta kirjallinen päätös, ennen kuin oppilaalle voidaan antaa erityistä tukea. (Lahtinen 2011, 155.)

Oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa tehdään moniammatillisena yhteistyönä selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä. Erityisen tuen tarpeesta tehdään arvio näiden perusteella. (Opetushallitus i.a. ; Oppilashuolto ja kolmiportainen tuki.)

Erityinen tuki muodostuu perusopetuslain mukaan erityisopetuksesta ja oppilaan tarvitsemasta muusta tuesta. ensisijaisesti pedagogista Erityisopetus on, oppimisen tukea, muu tuki taas koulunkäynnin tukea. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostaa suunnitelmallisen ja järjestelmällisen kokonaisuuden. (Opetushallitus i.a. ; Erityinen tuki.)

Yksilöksi, jolla on jokin vamma, lasketaan henkilö, jolla on tai on ollut jokin elämää merkittävästi rajoittava fyysinen tai henkinen häiriö. Aiheettomat kelpoisuusstandardit tai –säännöt, jotka riistävät näiltä vammaisilta oppilailta tasavertaisen mahdollisuuden nauttia kursseista, palveluista ja aktiviteeteista, tulee kumota ja käytäntöihin, toiminta- sekä menettelytapoihin tulee tehdä kohtuullisia muutoksia, ellei tuloksena olisi ohjelman perustavanlaatuinen muutos. (Haynes, Moran & Pindzola 2006, 14.)

Oppilaalle, jolla on erityisen tuen päätös, annetaan opetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) mukaisesti.

HOJKS määrittelee mm. opiskelun erityiset painoalueet, oppilaan edistymisen arvioinnin ja seurannan, oppilaan mahdollisuudet osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat, oppilaan itsearviointin sekä muut pedagogiset ratkaisut. Eri-

tyistä tukea saavalle oppilaalle muuta laissa tarkoitettua annettavaa tukea on esimerkiksi oppilashuollon palvelut sekä tulkitsemis- tai avustajapalvelut. HOJKS:ssa määritellään myös oppilaan muu saama tuki. (Opetushallitus i.a. ; Erityinen tuki.)

Sen jälkeen, kun oppilaalle on tehty erityisen tuen päätös, on oppilaan status erityistä tukea saava oppilas. Oppilas ei voi saada samaan aikaan yleistä, tehostettua ja erityistä tukea, vaan hän voi olla kerrallaan vain yhdellä tuen tasolla. Oppilaan oikeus opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukeen on kaikissa tapauksissa opetuksen järjestäjän vastuulla. (Opetushallitus i.a. ; Erityinen tuki.)

Esiopetus muodostuu sillaksi päivähoidon ja koulun jatkumolle erityiskasvatuksen osalta. Esiopetuksessa käytetään sekä koulun että päivähoidon käsitteitä.

Opetuksen järjestämisen kannalta on syytä huolehtia siitä, että esiopetusvuoden päättyessä oleelliset tiedot siirtyvät koululle. Viranomaisten on syytä pyytää lapsen huoltajilta kirjallinen lupa tätä siirtoa varten. (Huhtanen 2004, 23.)

3 PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS

Seuraavaksi avaamme opinnäytetyömme toista avainsanaa pidennetty oppivelvollisuus. Käymme läpi mitä pidennetty oppivelvollisuus tarkoittaa käytännössä sekä sen erilaisista järjestämistavoista. Vuoden 2010 jälkeen tuli voimaan uudistunut määritelmä esi- ja perusopetuksen perusteista, josta kerromme myös tarkemmin.

3.1 Pidennetty oppivelvollisuus käytännössä

Lapset, joiden kohdalla arvioidaan, että he eivät todennäköisesti saavuta perusopetukselle säädettyjä tavoitteita yhdeksässä vuodessa ja että he tarvitsevat erityisopetussiiirtoa ja koulun vahvoja tukitoimia, kuuluvat pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Peruskoulun tavoitteiden suorittamiseen annetaan näin lisää aikaa. Lapsi kuuluu automaattisesti erityisopetuksen piiriin pidennetyn oppivelvollisuuden perusteella. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuulumisesta päätöksen tekee asiantuntijalautsuntojen perusteella kunnan sivistystoimi, koulutuslautakunta tai muu vastaava taho. (Numminen & Sokka 2009, 168–169.)

Vuoden 2010 jälkeen voimaan tullessa esi- ja perusopetuksen perusteissa on määriteltä tarkemmin, ketkä pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat. Tämän mukaan pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat mm. kuulo- ja näkövammaiset sekä muutoin ruumiillisesti, henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Vaikea sairaus voi olla myös syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Kuitenkaan pidennetty oppivelvollisuus ei tule automaattisesti kuulo- ja näkövammaisille lapsille, vaan päätöstä tulee harkita opetussuunnitelman perusteiden määritelmän pohjalta. Koulunkäynti sujuu usein hyvin riittävien tukitoimien avulla ja lapsi tulee selviytymään perusopetuksen tavoit-

teista yhdeksässä vuodessa, eli päätös ei aina ole tarpeellinen. (Opetushallitus i.a. Ketkä kuuluvat pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin.)

Oppivelvollisuuden kesto on eri asia kuin se, kauanko oppivelvollisuuden suorittamiseen kuluu aikaa. Perusopetuksen oppilailla oppivelvollisuus alkaa ensimmäisellä vuosiluokalla 7-vuotiaana, kun taas pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevilla lapsilla oppivelvollisuus alkaa kuusivuotiaana esiopetuksella. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle on laskettu oppivelvollisuuden suorittamiseen 11 vuotta. Aina lapsi ei kuitenkaan käytä suorittamiseen lain antamaa mahdollisuutta, paitsi jos hän aloittaa oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen 6-vuotiaana, käyttäen mahdollisuuden saada esiopetusta kaksi vuotta tai jää luokalleen. Oppivelvollisuus ei pidenny perusopetuksen keskeltä tai lopusta, vaan pidennetty oppivelvollisuus tarkoittaa opetuksen alkamista vuotta säädettyä aiemmin. (Opetushallitus i.a. ; Verkkouutinen.)

Oppivelvollisuutta edeltävä, eli 5-vuotiaana pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä aloitettu esiopetus, on samojen esiopetuksen normien alaista kuin ilman tätä päätöstä olevien oppilaiden vastaava 6-vuotiaana aloitettu esiopetus. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan lapsen esiopetuksen järjestämispaikasta päättää kunta. Huoltaja valitsee osallistuuko lapsi 5-vuotiaana esiopetukseen, 6-vuotiaana esiopetus on jo osa oppivelvollisuuden suorittamista. Pidennetyn oppivelvollisuuden ja erityisen tuen päätösten tulee aina perustua tapauskohtaiseen harkintaan, kuin myös päätös opetuspaikasta harkitaan yksilökohtaisesti erityisen tuen päätöksen yhteydessä. (Opetushallitus i.a. ; Verkkouutinen.)

Päätökset erityisen tuen tarpeesta ja pidennetystä oppivelvollisuudesta tulee aina perustella. Tilanne arvioidaan oppilaan vahvuuksien ja yksilöllisen tuen tarpeen pohjalta. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tulee tehdä pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkua, jo 5-vuotiaana. Tällöin oikeus maksuttomaan oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen voi toteutua sen vuoden syksyllä, jolloin lapsi täyttää 5 vuotta eli vuotta ennen hänen oppivelvollisuutensa alkua. Erityisen tuen ja pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen perusteluina tulee olla psykologinen tai lääketieteellinen lausunto. Päätökset tarkastetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä. Tarkastamista varten tehdään pedagoginen

selvitys. Jos oppilas ei enää täytä pidennetyn oppivelvollisuuden määritelmää, voidaan pidennetty oppivelvollisuus päättää. Oppilas voi kuitenkin sen jälkeen saada edelleen erityistä tukea. (Opetushallitus i.a. ; Pidennetystä oppivelvollisuudesta päättäminen.)

Huoltajan pohtiessa olisiko lapsen hyvä aloittaa koulu vuotta aiemmin, hänen kannattaa kääntyä opetuksen järjestäjän eli kunnan puoleen. Kunnan on tarjottava lasten huoltajille koulunkäynnin aloittamiseen sekä lapsen koulukypsyyden arvioimiseen liittyvää moniammatillista ohjausta ja neuvontaa. Huoltajalla on oikeus vaatia tällaista palvelua. Tärkeä osuus huoltajien tukemisessa ja neuvonnassa lasten koulukypsyyttä arvioitaessa on myös lasten päivähoidon henkilöstöllä, jos lapsi on päiväkodissa. (Lahtinen 2011, 67–68.)

3.2 Pidennetyn oppivelvollisuuden järjestämistapoja

Lapsen huoltajalle tulee aina ajoissa antaa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen aloittaminen ja kesto, sekä perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen ja tuen tarpeen, sekä kokonaistilanteen perusteella. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti on kolme erilaista tapaa järjestää pidennetty oppivelvollisuus. Jokaisen lapsen kohdalla on kuitenkin aina tiedettävä onko hän esiopetuksessa, perusopetuksessa tai millä vuosiluokalla hän on. (Opetushallitus i.a. ; Kolme toteuttamistapaa.)

Ensimmäisessä pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamistavassa lapsi aloittaa edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää 5-vuotta. Tämän jälkeen hän jatkaa oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen 7-vuotiaana. On tärkeää kertoa huoltajalle, että jos hän valitsee oppivelvollisuutta edeltävän esiopetuksen 5-vuotiaana, lapsi aloittaa tällöin perusopetuksen 7-vuotiaana. Tämän järjestämistavan mukaan perusopetus alkaa 7-

vuotiaana ja kestää yhdeksän vuosiluokkaa. (Opetushallitus i.a. Kolme toteuttamistapaa.)

Hyvin poikkeuksellisesti kolmas esiopetus vuosi on mahdollista. Päätös siihen voidaan tehdä toisen esiopetusvuoden aikana, tai sen loppupuolella. Päätökseen vaikuttaa, ettei lapsi ole esiopetuksen aikana edistynyt tavoitteiden mukaisesti. Hänellä olisi kuitenkin potentiaalia selviytyä perusopetuksesta korkeimpien tavoitteiden mukaisesti. Tällainen harvinainen tilanne voi johtua siitä, että lapsi on esimerkiksi ollut pitkiä aikoja sairaana esiopetuksen aikana. (Opetushallitus i.a. ; Kolme toteuttamistapaa.)

Toisessa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamistavassa lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää 6-vuotta. Lapsi opiskelee esiopetuksessa ainoastaan yhden vuoden, jonka jälkeen hän aloittaa perusopetuksen yhdeksän vuosiluokkaa. Kuitenkin ratkaisu siitä kestäkö esiopetus yhden vai kaksi vuotta, tehdään vasta ensimmäisen esiopetusvuoden aikana siinä vaiheessa, kun nähdään onko lapsi valmis siirtymään ensimmäiselle luokalle. (Opetushallitus. i.a. ; Kolme toteuttamistapaa.)

Kolmannessa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamistavassa lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää 6-vuotta. Lapsi opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta, jonka jälkeen hän aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin, eli sinä vuonna kun hän täyttää 8-vuotta. Tämän jälkeen hän opiskelee perusopetuksessa yhdeksän vuosiluokkaa, joten oppivelvollisuus aika kestää 17-vuotiaaseen asti. Tästä toteuttamistavasta on tehtävä erillinen hallintopäätös opetuksen järjestäjän toimesta. Psykologisten ja tarvittaessa lääketieteellisten selvitysten perusteella voi antaa lupa lapsen aloittaa perusopetus vuotta säädettyä myöhemmin. (Opetushallitus i.a. ; Kolme toteuttamistapaa.)

4 KOULUKYPSYYS

Kerromme luvussa mitä kaikkea koulukypsyys pitää sisällään. Se ei pelkästään ole lapsen fyysisiä ja sosiaalisia taitoja, vaan laaja kokonaisuus eri osa-alueista. Kerromme kouluvalmiuden ja koulun valmiuden eron, jotka usein mielletään virheellisesti samaksi käsitteeksi.

4.1 Koulukypsyys on monen tekijän yhteisvaikutus

Suurin osa lapsista on valmiita menemään kouluun sinä vuonna, jona he täyttävät 7 vuotta. Joidenkin lasten kohdalla mietitään koulun aloittamisajankohdan sopivuutta. Esimerkiksi päiväkotia saattaa viestittää vanhemmille, että lapsi ei ehkä ole kypsä kouluun vielä seitsenvuotiaan. Koulukypsyys edellyttää monia valmiuksia. Lapsi saattaa osata lukea ja kirjoittaa ennen koulunaloitusta, mutta se ei ole riittävä koulukypsyuden osoitus. Koulukypsyys kattaa niin kognitiivisia, emotionaalisia, sosiaalisia, fyysisiä kuin motorisia ominaisuuksia. Koulukypsyys voidaan määritellä seuraavasti: lapsen on pystyttävä työskentelynomaisiin toimintatapoihin, älyllisen tason on oltava ensimmäisen lukuvuoden työskentelyä vastaava, lapsen tulee olla sosiaalisesti kypsä lapsiyhteisön jäseneksi ja fyysisen kunnon pitää kestää koulutyön asettamat rasitukset. Koulukypsyys on siis monen eri tekijän yhteisvaikutus. Ympäristön vaatimukset on otettava myös huomioon. Mikäli lapsi on siirtymässä esimerkiksi luokkamuotoiseen erityisopetukseen, koulunaloituksen tavoitteet määritellään eritavoin kuin tavallisessa peruskoulussa. (Numminen & Sokka 2009, 162–163.)

Koulu ja päiväkotia poikkeavat toisistaan fyysisenä, psyykkisenä sekä sosiaalisena ympäristönä. Lapselta edellytetään huomattavia lisävalmiuksia koulussa. Koulu edellyttää lapselta fyysisinä ominaisuuksina jaksavuutta, kokoa, aistitoimintoja sekä motoriikkaa. Psyykkisinä ominaisuuksina edellytetään älykkyyttä, perustaitoja, tarkkaavaisuutta, kykyä omatoiminnan ohjaukseen sekä asennoitumista kognitiiviseen ponnisteluun. Lapsen sosiaalisen valmiuteen kuuluvat perheen kyky nähdä lapsi rea-

listisesti ja mahdollisuudet tukea lasta koulunkäynnissä, perheen toiveet luokkamuo-
dosta sekä lapsen muut sosiaaliset sidosryhmät. Näiden lisäksi koulukypsyyteen ja
koulussa selviytymiseen vaikuttaa erilaisia tilannetekijöitä mm. erilaiset elämän
kuormitustilanteet esim. avioero, kuolema ja sisaruksen syntymä. (Numminen &
Sokka 2009, 163–164.)

Neuvolassa, päivähoidossa tai esikoulussa voi nousta huoli lapsen koulukypsyydestä
kalenteri-ään osoittamana vuonna. Huoli tulee ottaa vakavasti ja asia on syytä selvit-
tää huolellisesti. (Numminen & Sokka 2009, 164.)

Kouluvalmiustutkimusta suositellaan, jos on huolta tai epäilyä siitä, että lapsi ei sel-
viä aiemmin kuvatuista koulun asettamista vaatimuksista. Tutkimus tehdään vain
osalle lapsista ja se on vapaaehtoinen, mutta sen tekeminen on suositeltavaa. Koulu-
psykologit arvioivat usein koulukypsyyttä. Psykologi kerää tietoa lapsesta perheeltä,
päivähoidosta, mahdollisilta terapeuteilta sekä muilta hoitavilta tahoilta. Kouluval-
miutta arvioitaessa tarkastellaan arkisia asioita kuten esimerkiksi lapsen omatoimi-
suutta päivittäisissä ruoka-pukemistilanteissa, koulumatkojen kulkua itsenäisesti,
jaksako hän istua paikallaan riittävän pitkään, jaksako hän ottaa vastaan koulu-
maista opetusta ja onko hän kiinnostunut työskentelystä. Arviossa tarkastellaan
myös, toisiko vuoden lisäaika helpotusta vai ovatko lapsen vaikeudet pysyviä. Kou-
lunaloitusta voidaan lykätä tai päätyä esimerkiksi koulunaloitukseen pienryhmässä,
mikäli koulukypsyydessä tulee ongelmia. (Numminen & Sokka 2009, 164.)

4.2 Kouluvalmius ja koulun valmius

Kouluvalmiuden käytännöt toistavat itseään arjessa lasten kasvavan tuentarpeen pai-
neessa ja asiantuntijoiden nykykiireessä. Erityisen tuen tarpeeseen on vaikeaa vastata
riittävästi. Jaettu osaaminen ja asiantuntijuus ovat ajankohtaisia, tarvitaan enemmän
ymmärtämistä kuin selittämistä. Nykyään kouluvalmiuskäytännöt ovat täysin riippu-
vaisia asiantuntijoista. Lasten oppimisen todellinen tuki pitkittyy, koska koulupsyko-
logien kouluvalmiustestauksiin on usein pitkät jonot. Koulunaloitus onkin jo ovella,

kun syyt saadaan selville. Akuutin tarpeen alla vaikeuksien pitkäjänteinen tukeminen on myöhässä. Lapsen puutteet korostuvat helposti näistä tilanteista ja lapsesta puhutaankin vain puutekielellä. Tämä on vain käytäntöjen tulosta, ammatti-ihmiset eivät siis tee sitä tahallaan. (Linnilä 2006, 263.)

Lasten valmius onnistuneeseen siirtymiseen päiväkotiin on nähtävä kunnan velvollisuutena. Vanhemmat, lastentarhan opettajat, peruskoulun opettajat sekä kunnan ohjelmat yhdessä työskentelemällä tuottavat parhaan pohjan lasten koulumenestykselle. The National Education Panel organisaation määritelmä kouluvalmiuteen kattaa kolme avainaihealuetta: lasten kouluvalmiuden, koulun valmiuden lapsiin sekä perheen ja kunnan tuki sekä palvelut, jotka edesauttavat lasten valmiutta koulumenestykseen. (Early Childhood Education i.a. ; What is School Readiness?)

Kouluvalmius on kypsymisen sekä siihen sisältyvien oppimisen ja ympäristövaikutusten yhteistulos, jota lapsen yksilölliset ja persoonalliset ominaisuudet säätelevät. Oppimis- ja kouluvalmius syntyy vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Kouluvalmius on kontekstisidonnainen ja vaihtelee tilanteesta toiseen, eikä siis ole vain lapsen ”sisällä” lapseen liittyvä ominaisuus. Oppimis- ja kouluvalmius on siis luonteeltaan muuttuva ja dynaaminen, ei staattinen. (Linnilä 2006, 62.)

Koulun täytyy kypsyä seuraavissa asioissa, jotta se olisi valmis ottamaan vastaan myös tukea tarvitsevat lapset. Koulun valmiuden tekijöitä ovat ensin lapsen äänen kuuleminen ja lapsuuden maailman tunteminen. Lapsen ääni onkin erilainen kuin aikuisen ääni. Oivaltaminen, että lapselle koulunaloitus on luonnollinen asia ilman ehtoja edellyttää lapsen maailman tuntemista. Valmiuden pohtiminen ei ole lapsen maailmassa olennaista, vaan sen hän oppii vasta aikuisilta, kuten myös että hänellä on puutteita. Yhteisöllisyys on keskeisintä lapsen koulunaloitukselle, joka näkyy haluna saada kavereita ja leikkiä heidän kanssaan. Olennaista ei ole sosiaalisuuden taidot ja määrä, vaan lapsen halu toisten joukkoon. Lapsen halu toimia sekä suhde aikuisen ovat myös merkityksellisiä. Koulunaloituksessa ei ole ehtoja, joten lapsen suhtautuminen on siihen luonnollista. Koulun valmiuden toinen haaste on kasvatuskumppanuuden osaaminen. Kasvatuskumppanuus merkitsee vanhemmille omaan lapseen koskevaan kasvatustietämiseen huomioonottamista sekä tasavertaista dialogia. Vanhempien kasvatustietämys ilmenee kasvatustunteena, kasvatustun-

kona, kasvatustietona sekä intuition. Se koskee myös monialaista ja moniammatillista yhteistyötä. Oppimisvaikeuksien varhainen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy, sekä riskien minimointi ja tuki ovat kolmas koulun valmiuden haaste. Tämä edellyttää monialaisen, lapsen oppimista ja kehitystä koskevan tutkimustiedon tuntemista, sekä pohtimista miten tutkimustieto saadaan näkyväksi koulun arjessa. Lapsen yksilölliset tarpeet huomioidaan siinä parhaimmillaan. (Linnilä 2006, 263-264.)

5 TUTKIMUSPROSESSI

Luvussa käsittelemme laadullisen tutkimuksen teoriaa, sekä tutkimusprosessin kulua. Olemme peilanneet myös oman opinnäytetyömme tutkimusprosessia jokaisen alaluvun yhteydessä. Olemme nostaneet myös esille luotettavuuden ja eettisyyden tärkeyden opinnäytetyömme tutkimusprosessissa.

5.1 Tutkimuskysymys ja tavoite

Tutkimusaiheen valitsemisen ja teoriaan perehtymisen jälkeen on aika miettiä, mitä aiheeseen liittyvää haluaa tietää. Kaikkea ei voi saada mahtumaan yhteen tutkimukseen, joten aihetta täytyy rajata. Ajatus suuntautuu paremmin siihen, mitä itse asiassa on tarkoitus tutkia ja työskentely helpottuu, kun mahdollisimman tarkat tutkimusongelmat on asetettu. Tutkimusongelmat voivat usein muuttua prosessin edetessä, mutta niillä on kuitenkin tärkeä tehtävä pitää tutkimus kasassa ja estää tutkijaa joutumasta sivupoluille. On hyvä välttää pintaraapaisua laajasta ilmiöstä, vaan pyrkii sen sijaan perusteellisempaan tarkasteluun kapeammalla osa-alueella. Ongelmanasettelu on kuitenkin laadullisessa tutkimuksessa yleensä melko joustavaa ja joissakin tilanteissa ei ole edes tarpeellista määritellä pikkutarkkoja ongelmia, vaan asetetaan tutkimukselle yleisluotoisempi tutkimustehtävä. Hyvän tutkimusongelman määrittely on vaikeaa, mutta muodoltaan se on yksiselitteinen ja selkeä. (Kvalimot i.a. ; Menetelmäopetus.)

Tutkimus voi lähteä liikkeelle monenlaisista lähtökohdista ja tarpeista. Usein käytännön elämästä nousee erilaisia tiedon tarpeita ja ongelmia, joiden ratkaisemiseksi tutkimustietoa tarvitaan, esim. jonkin organisaation toiminnassaan kohtaamista kysymyksistä tai yleisemmästä yhteiskunnallisesta keskustelusta. Tutkimuksen aiheet ja tutkimustiedolle asetetut tehtävät ovat usein melko tarkkarajaisia, jotka syntyvät organisaatioiden käytännön tarpeesta. Tutkimuksella etsitään käytännöllisen ongelman

ratkaisua tai hyötyä toimintaan. (Lindbom-Ylänne, Paavilainen, Pehkonen & Ronkainen 2011, 32.)

Opinnäytetyömme sai alkunsa erityisopettajien kanssa käydyistä keskusteluista. Heitä on puhuttanut pitkään lapsien siirtyminen päiväkodista kouluun yhä nuorempina. Lapsen siirtyminen päiväkodista koulumaailman aikaisintaan jo 5-vuotiaana on lapselle sekä perheelle suuri muutos. Tässä kohtaa olisi tärkeää miettiä lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja käydä arvokeskustelua päiväkodin, koulun sekä vanhempien kesken, mikä olisi lapsen kannalta paras esiopetuspaikka.

Meitä molempia kiinnosti aihe työmme puolesta erityiskoulussa, joten tuntui luontevalta tarjota yhteistyötä kyseisille kouluille. Halusimme toteuttaa opinnäytetyöhöme liittyvän kyselyn erityisen tuen tarpeessa olevien lasten vanhemmille, jolloin saisimme kuvaa lapsen oppivelvollisuuden aloittamisesta vanhempien näkökulmasta. Kyselyyn osallistuivat Porissa Koivulan koulun sekä Ulvilassa Olavin koulun oppilaiden vanhempia. Rajasimme vastaajajoukkoa vuoden 2010 ja sen jälkeen pidennetyn oppivelvollisuuden aloittaneiden lasten vanhempiin. Syynä rajaamiseen oli vuonna 2010 voimaan tullut lakimuutos pidennetyn oppivelvollisuuden järjestämisestä, sekä vanhempien vielä melko tuoreet kokemukset aiheesta.

Kerrottiinko vanhemmille pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta ja sen eri järjestämismuodoista? Oliko lapsi saanut erityisen tuen päätöksen ennen koulun alkamista? Kokivatko vanhemmat lapsen olleen koulukypsä koulun alkaessa? Nämä kolme kysymystä nousivat opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiksi.

5.2 Laadullinen kyselylomaketutkimus

Laadullista tutkimusta voidaan kutsua prosessiksi. Aineistoon liittyvien tulkintojen ja näkökulmien voidaan katsoa kehittyvän tutkijan tietoisuudessa vähitellen tutkimusprosessin edetessä, kun laadullisen tutkimuksen aineistonkeruun väline on inhimillinen eli tutkija itse. Kyseessä on myös tutkimustoiminnan ymmärtäminen eräänlaisena oppimistapahtumana. Laadullista tutkimusta voidaan kutsua jatkuvaksi ongelman-

ratkaisusarjaksi tai päätöksentekotilanteeksi. Tutkimuksen alussa tutkimusongelmaa ei ole välttämättä täsmällisesti ilmaistavissa, vaan tutkimusongelma tarkentuu tutkimuksen edetessä. Puhutaankin erilaisista johtolangoista, johtoajatuksista tai työhypoteeseista, joiden varassa tutkimukseen liittyviä ratkaisuja tehdään. Käytännön kenttäkokemusten myötä nämä johtoajatuksiset muuttuvat ja mahdollisesti vaihtuvat kokonaan liittyen tutkimusprosessiin. (Aaltola & Valli II 2010, 70–71.)

Näkemyksen kehittyessä laadullinen tutkimus voi kohdentua uusiin mielenkiinnon kohteisiin. Keskeistä on löytää ne johtavat ideat, joihin nojaten tutkimuksellisia ratkaisuja tehdään tutkimuksen kuluessa. Tarkoituksen mukaista on korostaa tutkimusasetelmien rajaamista laadullisessa tutkimuksessa. Rajaamisessa on kyse myös tulkinnallisesta rajauksesta. Tutkijan mielenkiinnon kohteet sekä tarkastelunäkökulmat vaikuttavat kerääntyvän aineiston luonteeseen ja aineistonkeruuseen. (Aaltola & Valli II 2010, 73.)

Merkityksen keskeisyys on usein lähtökohtana ajatuksena laadullisesti luokitelluissa tutkimussuuntauksissa. Ihmisten toimintaa pidetään merkitysvälitteisinä, kulttuurisesti ja sosiaalisesti mielekkäinä näissä suuntauksissa. Merkitysvälitteisyys tarkoittaa myös sitä, ettei todellisuutta koskaan kohdata paljaaltaan vaan erilaisten merkityksellistävien käytäntöjen osana. Symbolit, kieli, vakiintuneet tavat ymmärtää, käydä keskusteluja ja puhua, ympäröivä kulttuuri ja sen itsestään selvät toimintatavat sekä instituutiot ovat aina osa ihmisten kokemusta kuin myös siitä kertomista. Subjektiiivisuus ja kokemuksen huomioiminen ovat myös usein mainittu piirre. Laadullisessa tutkimuksessa korostetaan erityisesti ihmistä elämismaailmansa toimijana, kokijana ja havainnoijana. Nämä kokemukset, havainnot ja toiminnot värittyvät suhteessa paikkaan, aikaan sekä tilanteisiin. (Lindblom-Ylänne ym. 2011, 81–82.)

Usein laadullinen tutkimus on korostaisen joustava tutkimuskäytäntö. Usein ajatellaan, että tutkimusongelmien ja tutkimuskysymysten vakiintuminen on osa tuloksia, siksi tutkimusongelmat asetetaan väljästi. Laadullisuus korostaa tutkimuksen prosessia tässä mielessä. Laadullinen tutkimus ymmärtää tutkimustulokset tulkinnaksi, joka perustuu aina jo moneen kertaan tulkittuun. Laadullisessa tutkimuksessa yritetään ymmärtää ja tulkita aineistoa sekä viedä ilmiön ymmärrys alkuperäistä käsitteelli-

semmälle tasolle. Ne eivät ole yksilöllisiä, vaan aina yhteisöihin kiinnittyviä ja jaettuja, joskin monitulkinnallisia. (Lindblom-Ylänne ym. 2011, 82–83.)

Laadullisen tutkimuksen kelvollisuuden kriteereinä ei ole koskaan kootun datan määrä, vaan pikemminkin analyysin kelvollisuus. Tärkeää on, mitä aineistosta saadaan irti ja millaisiin johtopäätöksiin tulkinta yltää. (Aaltola & Valli II 2010, 19)

Laadullinen ja määrällinen tutkimus ovat lähestymistapoja, joita on tarkkarajaisesti vaikea käytännössä erottaa toisistaan. Niitä ei nähdä kilpailevina suuntauksina, vaan toisiaan täydentävinä lähestymistapoina. Ne voivat täydentää toisiaan, esimerkiksi määrällinen vaihe voi edeltää laadullista vaihetta tutkimuksessa. Määrällinen käsittelee numeroita ja laadullinen merkityksiä, mutta tämän tarkoituksena ei ole asettaa niitä toistensa vastakohdiksi. Mittaaminen sisältää kaikilla tasoilla sekä laadullisen että määrällisen puolen. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2008, 132–133.)

Samassa tutkimuksessa on mahdollista käyttää erilaisia menetelmiä, teorioita ja aineistoja, myös laadullista ja määrällistä aineistoa saman tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Määrällisessä tutkimuksessa aineiston totuudellisuuden vaatimus, joka on oleellisin asia, jää usein käytännön tasolla ratkaisematta. Laadullisessa tutkimuksessa merkitystä ei ole aineiston totuudellisuudella, koska analyysi ja tutkimus kohdistuu juuri käsillä olevaan aineistoon. (Virsta i.a. ; Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot.)

Päädyimme opinnäytetyössämme käyttämään tutkimusmenetelmänä laadullista tutkimusta, jossa kuitenkin voidaan nähdä myös määrällisen tutkimuksen menetelmiä, kuten esimerkiksi kyselyn monivalintakysymykset. Puhumme tässä kuitenkin laadullisesta menetelmästä, koska tutkimastamme aiheesta ei ollut käytettävissä aiempia tutkimustuloksia sekä tutkimukseen osallistuvat henkilöt olivat valittuja. Kyselyn tarkoituksena oli saada selville lasten vanhempien kokemuksia ja mielipiteitä, jolloin laadullinen tutkimus oli luonnollinen valinta menetelmäksi. Tutkimus korostaakin vanhempia kokijoina ja havainnoijina. Aineiston saamisessa meille tärkeää olikin vastausmateriaalin laatu ja kelvollisuus, ei niinkään määrä. Lähdimme toteuttamaan tutkimusta kyselylomakemuodossa.

5.3 Kyselylomaketutkimus aineistonkeruumenetelmänä

Yksi perinteisimmistä tavoista kerätä tutkimusaineistoa on kyselylomake. 1930-luvulta alkaen sitä on pidetty erityisenä aineistonkeruumenetelmänä. Aineistonkeruussa kyselylomakkeen käyttö on perusteltua ja sille on käyttötarkoituksensa ja paikkansa. (Aaltola & Valli I 2010, 103.)

Kyselylomake ei tarkoita pelkästään postilaatikkoon tipahtavaa lomaketta, johon tulisi vastata ja joka palautetaan sille varatussa vastauskuoressa. Kyselyn muoto vaihtelee kohderyhmän ja tarkoituksen mukaan. Tutkija on itse joskus paikalla aineistonkeruussa kokeenjohtajana, joka valvoo aineistonkeruuta. Aina ei paikalla ole valvojaa paikalla ollenkaan, kuten postikyselyssä. Postikyselyssä vastaaja toimii itsenäisesti saamiensa ohjeiden mukaan. (Aaltola & Valli I 2010, 103.)

Kysymysten muotoilemisessa ja tekemisessä pitää olla huolellinen, koska kysymykset luovat perustan tutkimuksen onnistumiselle. Eniten virheitä aiheuttaa tutkimustuloksiin kysymysten muoto, jos vastaaja ajattelee kysymykset eri tavalla kuin tutkija on kysymykset tarkoittanut. Näin tulokset voivat vääristyä. Sanamuodot eivät voi olla häilyviä tai epämääräisiä, niissä pitää siis olla tarkkana. Kysymykset eivät saa olla johdattelevia, eivätkä yksiselitteisiä. Kysymyksiä lähdetään rakentamaan tutkimusongelmien sekä tutkimustavoitteiden mukaisesti. Aineistoa voidaan kerätä vasta, kun tutkimusongelmat ovat täsmentyneet ja tiedetään mitä tietoa kerätään. Tällöin muistetaan kysyä kaikki olennainen ja välttyään turhilta kysymyksiltä. (Aaltola & Valli I 2010, 103–104.)

Kyselylomake aloitetaan usein ns. taustakysymyksillä, esimerkiksi tiedustelemalla ikää, koulutusta ja sukupuolta. Kysymykset toimivat samalla lämmittelykysymyksinä varsinaiseen aiheeseen, tällöin vastaaja pääsee vähitellen mukaan. Taustakysymysten jälkeen vuoron saavat helpot kysymykset, joissa ei käydä läpi vielä arkoja aiheita. Helpot kysymykset ikään kuin johdattelevat kyselyä arkoihin aihealueisiin. Kyselylomakkeessa pitää pystyä osoittamaan kyselyn mielekkyys ja tärkeys, ennen kuin edetään tutkimuksen kannalta oleellisiin aihealueisiin ja kysymyksiin. Jos kyselylo-

make on liian pitkä, viimeisiin kysymyksiin vastataan helposti ilman perusteellista pohdintaa ja tutkimuksen luotettavuus voi kärsiä. (Aaltola & Valli I 2010, 104–106.)

Avointen kysymysten eräs etu on, että vastausten joukossa voi olla hyviä ideoita. Positiivista myös on mahdollisesti saada vastaajan mielipide selville perusteellisesti. Yksi eduista on myös luokitella aineistoa monella tavalla. Huono puoli avoimissa kysymyksissä on, että vastaukset ovat ylimalkaisia ja epätarkkoja, tai niihin jätetään kokonaan vastaamatta. Vastaaja ei myöskään aina vastaa suoraan kysymykseen, vaan sen vierestä. Avointen kysymysten luokittelu ja tulosten laskeminen vie huomattavasti enemmän aikaa, kuin valmiiden vaihtoehtojen tulkinta. Tämä tekee analysoinnista työlästä. (Aaltola & Valli I 2010, 126.)

Opinnäytetyömme tutkimusosa suoritettiin kyselylomakkeella (LIITE1), johon olimme laatineet monivalintakysymyksiä valmiilla vastausvaihtoehdoilla, sekä avoimilla kysymyksillä. Kyselylomake laadittiin helposti tulkittavaksi ja lähestyttäväksi. Kyselylomake oli myös tarpeeksi lyhyt vastaajan mielenkiinnon säilyttämiseksi. Kyselylomakkeen mukana oli saatekirje (LIITE2), jossa kerroimme opinnäytetyön tarkoituksen, tekijät sekä yhteistyötahot. Kirjeessä oli myös opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot. Saatekirjeessä oli ohjeet kyselylomakkeen täyttämistä ja palauttamista varten. Kyselylomake oli helppo tapa vanhemmille osallistua anonyyminä sekä vapaaehtoisena tutkimukseemme. Lomakkeet kulkeutuivat lapsen mukana koululta kotiin ja takaisin koululle suljetussa kirjekuoressa nimettöminä. Näin pystyimme takaamaan vastausten luottamuksellisuuden.

5.4 Tutkimusaineiston analyysi

Tutkija on tutkimuksessa avainasemassa, koska hän nostaa tiettyjä asioita tutkimustuloksiksi eli tulkitsee sekä käsittelee aihetta omien käsityksiensä mukaan. Kiinnostavia tuloksia voi myös jäädä löytämättä joskus, koska tutkija voi erehtyä tai tehdä virheitä. Joku muu tutkija voi kuitenkin myöhemmin löytää nuo aiemmin löytämättä

jääneet tulokset. Tämä kuuluu tieteen itsensäkorjaavuuteen. (Lindblom-Ylänne ym. 2011, 123.)

Tutkimuksen aineistot jaetaan usein yksinkertaisesti tutkimuksen synnyttämiin aineistoihin sekä luonnollisiin aineistoihin. Tutkimuksen takia olemassa olevat aineistot ovat tutkimuksen synnyttämiä aineistoja, esimerkiksi haastattelu- ja kyselyaineistot. Luonnolliset aineistot ovat olemassa tutkimuksesta riippumatta, esimerkiksi erilaiset dokumentit ja muistiot. (Lindblom-Ylänne ym. 2011, 108.)

Analyysin ensimmäisenä vaiheena tutkija tutustuu aineistoonsa mahdollisimman vähien ennakkokäsitysten varassa. Ensin pitää hahmottaa mihin kysymyksiin on vastattu, millaisia aineistossa on, kuka on vastannut kysymyksiin ja mistä aineisto kertoo. Laadullisessa tutkimuksessa katsotaan millaisia yleisiä aiheita aineisto sisältää ja kiinnostavat huomiot merkitään usein analysoijan oman intuition sekä osaamisen mukaan. Toinen vaihe prosessissa voidaan nimetä käsitteellistämiseksi tai tulkinnaksi. Tutkija hakee yhtäläisyyksiä ja eroja siirtämällä tuottamat havainnot teoreettiseen tai tutkimuskeskustelujen luomaan yhteyteen. Aineiston analyysin viimeistä eli kolmatta vaihetta voidaan kutsua luennaksi. Luennassa aineistosta muodostettuja havaintoja tarkastellaan valikoivasti tietyn idean tai ajattelukehikon pohjalta. (Lindblom-Ylänne ym. 2011, 124–125.)

Aineiston analyysi on prosessi, jossa teoria ja aineisto keskustelevat, vaikkakin hieman eri kielellä. Tämän keskustelun oivalluksista syntyy tulkinta. (Lindblom-Ylänne ym. 2011, 126.)

Sisällönanalyysissa aineistoa tarkastellaan eritellen, eroja ja yhtäläisyyksiä etsien, sekä tiivistäen. Tutkittavat tekstit voivat olla melkein mitä vain: haastatteluita, päiväkirjoja, puheluita, kirjoja sekä keskusteluita. Sisällönanalyysin avulla tutkittavasta ilmiöstä pyritään muodostamaan tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset aiheesta koskeviin muihin tutkimustuloksiin sekä ilmiön laajempaan kontekstiin. Sisällönanalyysilla voidaan siis tarkoittaa sisällön määrällistä erittelyä, kuin laadullista sisällönanalyysia ja näitä molempia voidaan hyödyntää samaa aineistoa analysoidessa. Laadullisen tutkimusaineiston sisällönanalyysissa aineisto pirstotaan ensin pieniin osiin, käsitteellistetään ja lopuksi järjestetään uudelleenlaisiksi kokonaisuudeksi. Sisällönanalyy-

si voidaan tehdä teoriaohjaavasti, aineistolähtöisesti tai teorialähtöisesti. Näiden eroina ovat analyysin ja luokittelun perustuminen joko aineistoon tai valmiiseen teoreettiseen viitekehykseen. (Kvalimotv i.a. ; Sisällönanalyysi.)

Tutustuimme saamaamme aineistoon lukemalla sen useaan kertaan läpi. Näin aineisto tuli tutuksi ja saimme siitä hyvän kokonaiskuvan. Aloitimme kyselyn aineiston analyysin tarkastamalla vastauslomakkeet mahdollisten tulkintavaikeuksien vuoksi. Tässä vaiheessa tutkimuksesta poistetaan mahdolliset lomakkeet, joita ei voida tulkitella (tyhjät lomakkeet, väärin täytetyt lomakkeet jne.).

Laadimme monivalintakysymysten vastauksista Microsoft Word-ohjelmalla taulukot jokaisen kysymyksen vastausvaihtoehtojen mukaan. Ennen tätä käytimme perinteistä niin sanottua tukkimiehen kirjanpitoa. Laadimme taulukot helpottamaan tulosten lukua. Tämä osio tutkimuksestamme täyttää myös määrällisen tutkimuksen kriteerit, koska tulokset ovat kirjattu tilastollisesti lukuina sekä kaavioina. Monivalintakysymykset ovat esitetty kyselyssä strukturoidussa muodossa, kuten määrällisessä tutkimuksessa on perinteisesti käytetty.

Avointen kysymysten analysointiin käytimme menetelmänä aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Kirjoitimme avointen kysymysten kaikki vastaukset kysymyskohtaisesti tietokoneelle, jonka jälkeen jaottelimme kysymysten vastaukset teemoittain. Teemoja olivat koulun saamat positiiviset sekä negatiiviset palautteet, päiväkodin saamat positiiviset sekä negatiiviset palautteet ja vanhempien ajatukset sekä terveiset, jotka myös jaoimme erikseen koulua ja päiväkotia koskeviin. Etsimme vastauksista usein toistuvia, samaa tarkoittavia ilmaisuja. Vastauksista kokosimme yhtenäisiä kokonaisuuksia eri otsikoiden alle.

5.5 Luotettavuus ja eettisyys

Hyvän tieteellisen sekä tutkimusetiikan käytännön alueelle kuuluvat tutkimuksen laatu ja sen perusteella esitetyt väitteet. Tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla tutkimus on suunniteltava, toteutettava ja raportoitava yksityiskohtaisesti. Havaintojen vääristäminen, tieteellisesti perustelematon havaintojen valikointi sekä johtopäätösten kannalta oleellisten tietojen esittämättä jättäminen ovat vilppiä. Hyvän tieteellisen käytännön vastaista on huonosti tehty tutkimus sekä perustelemattomien tulosten esittäminen. (Lindblom-Yläne ym. 2011, 152.)

Aineiston keräämisessä on noudatettava tiettyjä eettisiä pelisääntöjä, kuin myös juridisia säännöksiä. Hyvän tavan mukaista ei ole kerätä aineistoa tutkittavien tietämättä, tutkimukseen osallistumisen on oltava vapaaehtoista, aineiston keräämisellä ei saa aiheuttaa vahinkoa tai haittaa tutkittaville, sekä tutkittavilla on oikeus saada tietää jonkinlaisella tarkkuudella mitä tutkitaan. Ennen aineiston keräämistä eli jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa on hankittava tutkimuksen toteuttamisen kannalta tärkeät luvat ja lausunnot. Tutkimusluvut ja niiden myöntäjät vaihtelevat tutkimisalotain ja aiheittain, mutta myös alueellisesti.

(Lindblom-Yläne ym. 2011, 126.)

Kyselymme suoritettiin nimettömänä ja luottamuksellisesti. Vastauslomakkeet palautettiin suljetuissa kirjekuorissa opinnäytetyön tekijöille. Kyselyyn osallistuminen oli vanhemmille vapaaehtoista ja vastausaikaa oli kaksi viikkoa.

Ennen kyselyn suorittamista laadimme yhteistyösopimukset Koivulan koulun, Olavin koulun ja opinnäytetyön ohjaavan opettajan kanssa.

Kyselyn aineisto ei ollut koko opinnäytetyöprosessin aikana muiden nähtävä, ainoastaan me opinnäytetyön tekijät olemme käsitelleet sitä. Aineisto hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Luvussa käsittelemme kyselylomaketutkimuksemme vastauksia, jotka olemme jakanee monivalintakysymyksiin sekä avoimiin kysymyksiin. Olemme laatineet myös taulukot (piirakat) selkeyttämään tulosten lukemista. Kaikista vastauksista olemme tehneet yhteenvedon.

6.1 Monivalintakysymykset

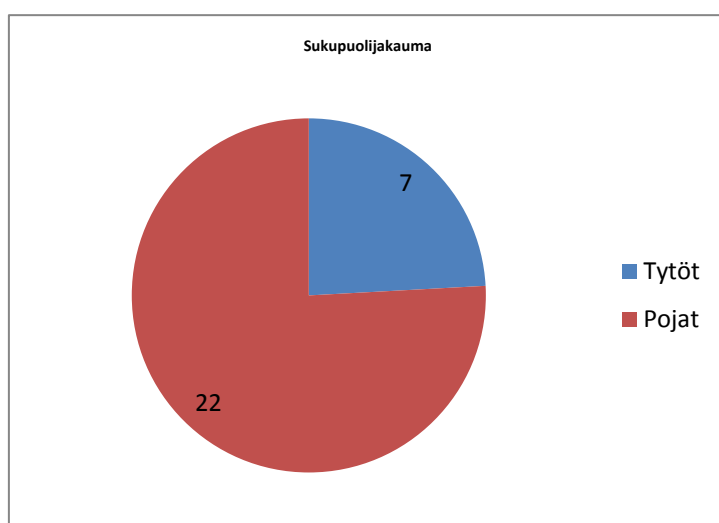
Kyselyyn osallistui erityisen tuen piirissä olevien lasten vanhempia. Lähetimme yhteensä 49 kyselylomaketta (LIITE 1) Koivulan koulun sekä Olavin koulun oppilaiden vanhemmille. Kysely rajattiin vanhemmille, joiden lapset ovat aloittaneet vuoden 2010 tai sen jälkeen oppivelvollisuutensa (lakiuudistuksen vuoksi). Vastaaminen kyselyyn oli vanhemmille vapaaehtoista.

Vastauksia saimme yhteensä 29 kpl, vastausprosentin ollen näin 59%.

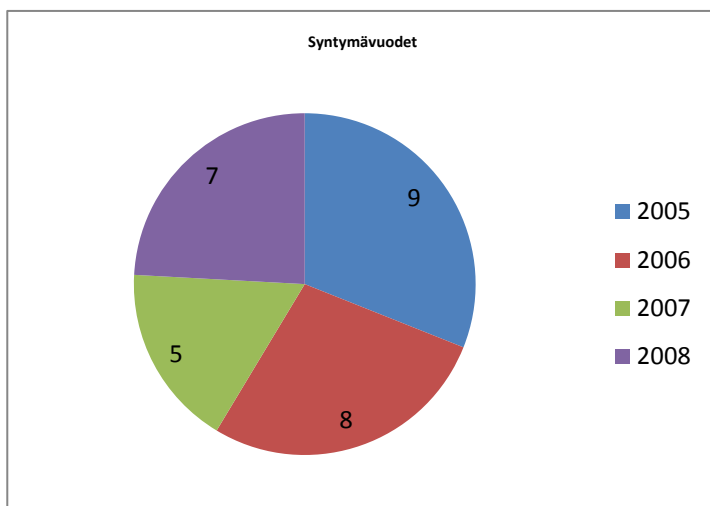
Kyselyn alussa kysyimme taustatietoina lapsen syntymävuotta, sekä sukupuolta.

Sukupuolijakauma oli tyttöjä 7 ja poikia 22.

Lasten syntymävuodet olivat 2005 (9 kpl), 2006 (8 kpl), 2007 (5 kpl), 2008 7kpl.

KUVIO 2. Sukupuolijakauma

KUVIO 3. Lasten syntymävuodet

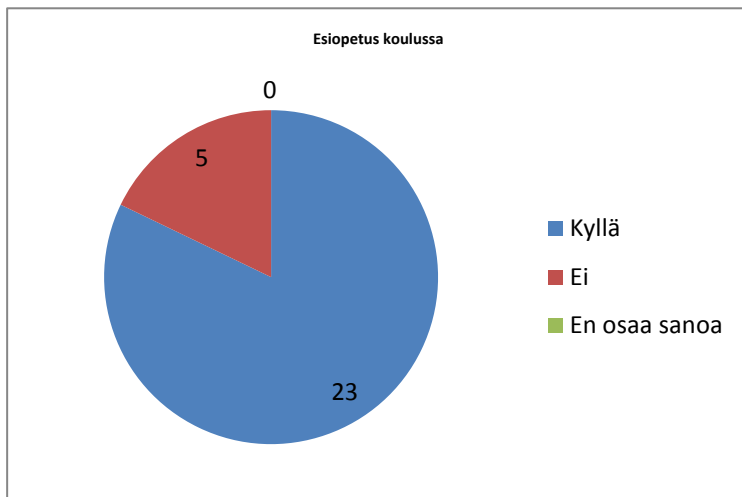
Taustatietona kysyimme myös minkä ikäisenä lapsen oppivelvollisuus on alkanut. Vastausvaihtoehtoina oli 5-, 6-, tai 7 -vuotiaana. 5-vuotiaana oppivelvollisuuden aloittaneita oli 12 lasta, 6-vuotiaana aloittaneita 10 lasta sekä 7-vuotiaana aloittaneita 6 lasta. Yhtä vastauksista emme voineet tulkita.

KUVIO 4. Oppivelvollisuuden alkamisikä

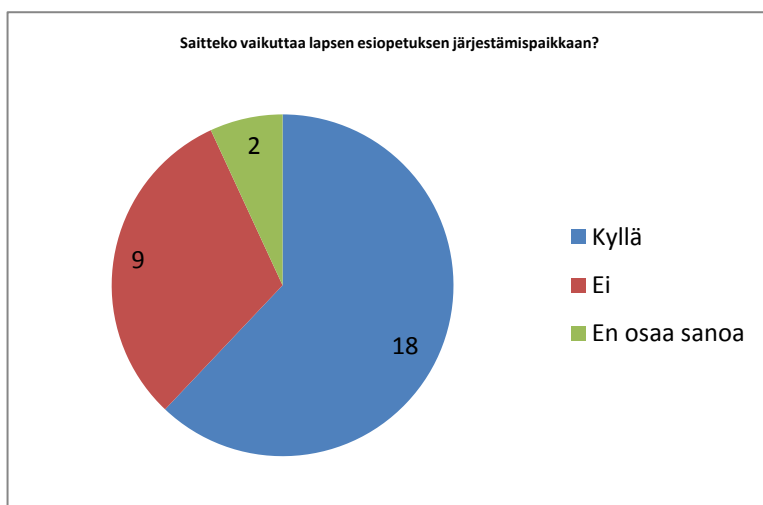
Monivalintakysymyksiä oli kyselyssä yhteensä 8, joissa vastausvaihtoehtoina olivat *kyllä, ei ja en osaa sanoa*.

Kysymykseen käykö/kävikö lapsenne esiopetuksen koulussa, saimme 23 kyllä-vastausta ja 5 ei-vastausta. Yhtä vastauksista emme voineet tulkita.

KUVIO 5. Lapsen esiopetus koulussa

Kysymykseen saitteko itse vaikuttaa missä lapsenne käy/kävi esiopetuksen, kyllä-vastauksia tuli 18 kpl, ei-vastauksia 9 kpl, sekä 2 en osaa sanoa-vastausta.

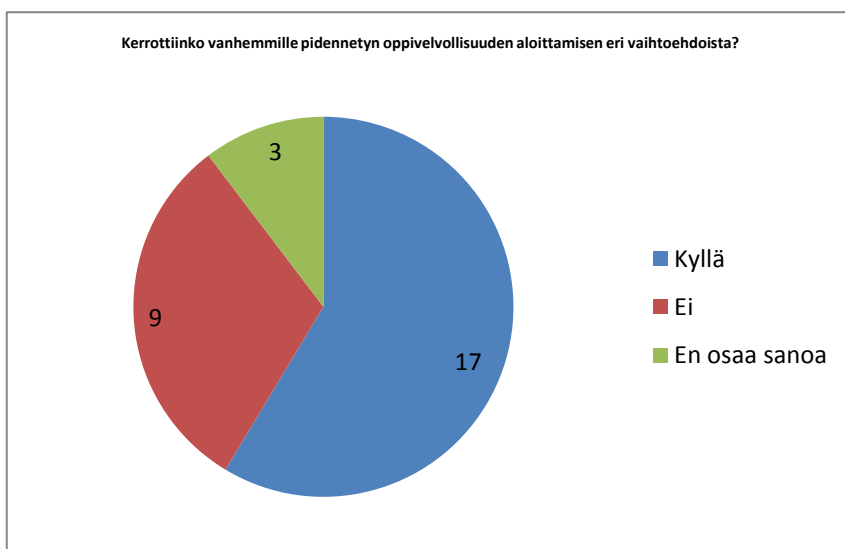
KUVIO 6. Vaikuttaminen lapsen esiopetuksen järjestämiseen

Kysyimme vanhemmilta järjestettiinkö heille päiväkodissa moniammatillinen palaveri, jossa käytiin läpi lapsen pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvät asiat. Vastajista 21 vastasi kyllä, 6 vastasi ei ja 2 vastaajista ei osannut sanoa.

KUVIO 7. Moniammatillisen palaverin järjestäminen

Kysymykseen, kerrottiin vanhemmille pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisen eri vaihtoehtoista, 17 vastasi kyllä, 9 vastasi ei ja 3 ei osannut sanoa.

KUVIO 8. Pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista kertominen

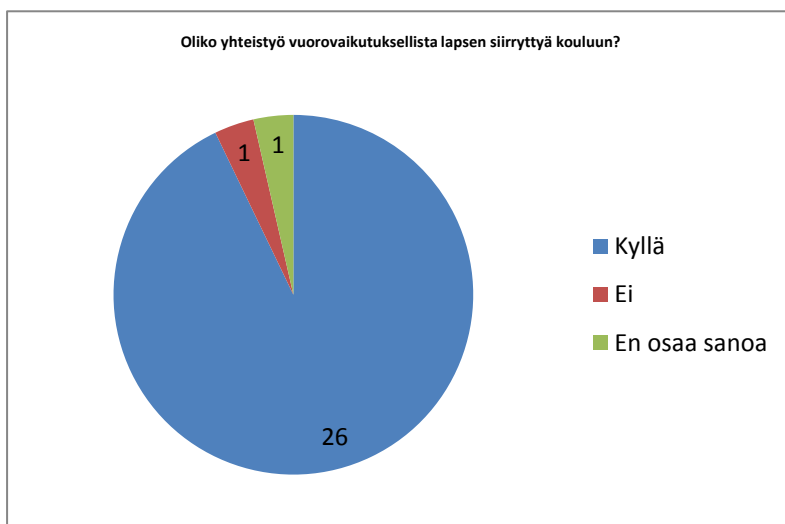

Halusimme tietää moniko lapsista oli saanut erityisen tuen päätöksen ennen koulun alkamista. 27 vastaajista vastasi kyllä, 2 ei osannut sanoa. Ei-vastauksia ei tullut yhtään.

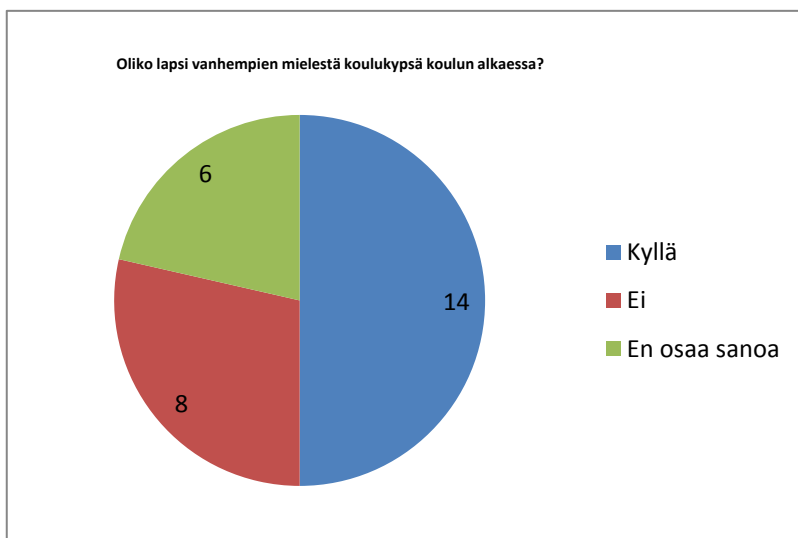
KUVIO 9. Erityisen tuen saaminen ennen koulun alkua

Kysyimme oliko yhteistyö koulun kanssa ollut vuorovaikutuksellista lapsen siirryttyä kouluun. Kyllä- vastauksia tuli 26 kpl, ei-vastauksia 1 kpl ja en osaa sanoa-vastauksia 1kpl. Yhtä vastauksista emme voineet tulkita.

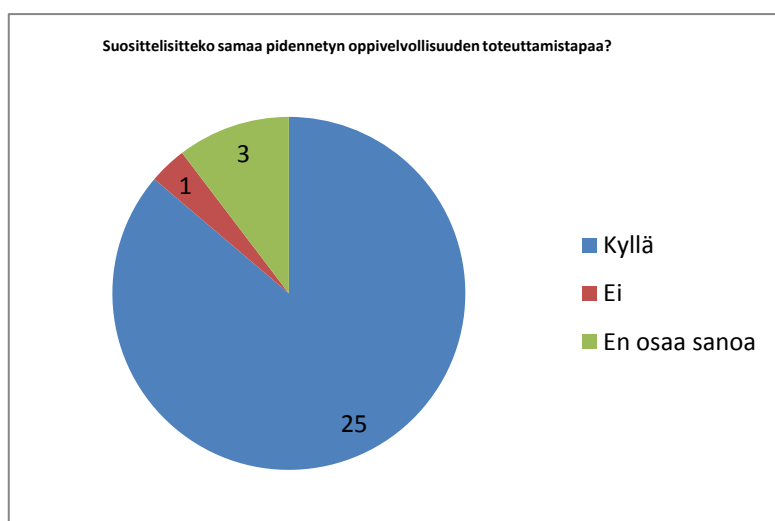
KUVIO 10. Vuorovaikutuksellinen yhteistyö

Halusimme tietää oliko lapsi koulukypsä vanhempien mielestä koulun alkaessa. 14 vastasi kyllä, 8 vastasi ei ja 6 ei osannut sanoa. Yhtä vastauksista emme voineet tulkita.

KUVIO 11. Lapsen koulukypsyys koulun alkaessa

Viimeisenä monivalintakysymyksenä kysyimme suosittelisivatko vanhemmat samaa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamistapaa muille vanhemmille, kuin heidän omalla lapsellaan. 25 vastasi kyllä, 1 vastasi ei ja 3 vastaajista ei osannut sanoa.

KUVIO 12. Pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamistavan suosittelu

Tämän lisäksi annoimme vanhemmille mahdollisuuden perustella edellistä kysymystä avoimella kysymyksellä: miksi. Tähän avoimeen kysymykseen vastasi 19 vastaajaa. Vastaukset olivat hyvin samankaltaisia ja olemme koonneet tähän niistä yhteenvedon.

Varhennettu oppivelvollisuus auttaa koulunkäynnin aloittamiseen.

Pidennetty oppivelvollisuus antaa hyvät valmiudet tulevaan koulunkäyntiin.

Lapsi kävi päiväkodissa eskarin 6v. 7v. eskarin II koulussa. Mielestäni 6v. siirtyminen kouluun olisi ollut liian aikaista, nyt ns. koulukypsä.

5 vanhana lapsi mielestäni lapsi kuuluu vielä päiväkotiin ja kuudenkin vanhana olisi vielä voinut olla päiväkodissa, kun koulu alkoi.

Useissa vastauksissa tuli ilmi mm. vanhempien tyytyväisyys koulun joustavaan tapaan edetä ja oppia, lapsen yksilöllisyyden huomioimiseen koulussa päiväkotia enemmän, koulun henkilökunnan osaamiseen. Vanhemmat myös kokivat, että lapsella on enemmän aikaa oppimiseen koulussa kuin päiväkodissa. Muutamassa vastauksessa lapsi ei ollut vanhempien mielestä vielä koulukypsä siirtyessään päiväkodista kouluun.

6.2 Avoimet kysymykset

Sijoitimme kyselylomakkeen loppuun vielä kaksi avointa kysymystä, joihin kyselyyn vastaaja sai siis kirjoittaa vastauksensa omin sanoin. Toivoimme edes muutamia vastauksia, jotta saisimme enemmän vanhempien näkemyksiä tutkimaamme aiheeseen.

Ensimmäinen avoin kysymys:

Mitä hyvää/huonoa koitte lapsenne siirtyessä päiväkodista kouluun esiopetukseen/perusopetukseen?

Vastauksia tuli paljon enemmän kuin osasimme odottaa ja vanhemmat olivat vastanneet hyvin monisanaisesti. Jaoimme vastaukset kahteen eri kokonaisuuteen: vanhempien positiiviset ja negatiiviset kokemukset kouluun siirtymisestä.

Vanhemmat toivat esille kaikissa vastauksissa lapsen kouluun siirtymisen positiivisena asiana, vaikka osa vanhemmista kokikin lapsen olleen liian pieni siirtyessään kouluun.

Lapsen ”henkinen kasvu” oli vielä pahasti kesken. Yksilöllinen opetussuunnitelma on hyvä.

Minusta 6-vuotias oli kovin pieni kouluun, mutta lapsi itse oli tyytyväinen koululainen ja kaikki on mennyt todella hyvin.

Kehityskäyttäytyminen ja niin pieni vielä mun mielestä ikään verrattuna.

Useissa vastauksissa nousi esille koulun vahvuuksina henkilökunnan erityisosaaminen, pienryhmät sekä yksilöllinen opetus.

Verrattuna päiväkotiin ammatillinen osaaminen koulussa laajempaa ja vahvempaa.

Lapseni kehityksen kannalta oli hyvä asia, koska päiväkodissa ei ollut ns. työkaluja auttaa poikaani.

Pelkästään hyvää. P-kodissa odotettiin lapselta liikaa eikä ymmärretty erityisen tuen tarpeen määrää. Koulussa osattiin ottaa lapsi yksilönä ja lapsi alkoi oppia, monin eri opetuskein.

Lapselle selkeä rytmi, pienempi ryhmäkoko.

Hyvää pienet ryhmät ja yksilöllinen opetus.

Pienempi ryhmäkoko rasittaa lasta vähemmän, keskittyminen helpompaa. Opetus yksilöllistä ja riittävän selkeää.

Koulun struktuuri on vahvempi -> tulokset parempia. Koulun opetus systemaattisempaa.

Meillä lapsi oli päiväkodissa erityiseskarissa ja lisäksi hän kävi koulussa eskariopetuksen. Koulussa kaikki on selkeästi päiväjärjestyksessä ja selkeyttävät pojan päivää. Koulussa myös aikuisen tukea on enemmän saatavilla ja otetaan huomioon enemmän lapsen yksilöllistä kehitystä ja taitoja eri toiminnoissa. En näe mitään huonoa kouluun siirtymisessä meidän tapauksessa.

Ensimmäiseen avoimeen kysymykseen tuli myös muita positiivisia, sekä negatiivisia vastauksia kouluun siirtymisestä. Positiivisena vanhemmat näkivät mm. yhteistyön koulun ja päiväkodin kanssa, koulun tarjoamat virikkeet sekä muun lapsen kehitystä tukevan toiminnan erityislasten näkökulmasta. Myös koulun tarjoama aamu- ja iltapäivätoiminta koettiin hyvänä muutamassa vastauslomakkeessa.

Yksi vanhemmista koki negatiivisena sosiaalisen vuorovaikutuksen puutteellisen oppimisen pienessä kouluryhmässä. Eräs vanhemmista koki negatiivisena toisten erityislasten antaman ns. huonon käyttäytymismallin sekä leikin vähyyden koulussa verrattuna päiväkotiin.

Siirtopalaveri koulun ja päiväkodin kanssa hyvä. Huonoa oli se, että oma opettaja ei ollut palaverissa!

Pelkkää hyvää ☺ Koulun alkaessa oppiminen ”räjähti” käsiin.. ☺ Koko ajan menty eteenpäin...

Päiväkodissa ei ollut riittävästi työntekijöitä ja ammattitaitoa erityislasten näkökulmasta.

Hyvää: Ympäristön vaihdos ”virkeytti” ehkä lapsen toimintaa ja ajatusmaailmaa. Verrattuna päiväkotiin ammatillinen osaaminen koulussa laajempaa ja vahvempaa. Huonoa pitkät päivät paikka paikoin.

Hyvää maksuton oleskelu ja taksi + ammatillisuus. Huonoa eri kommunikointimenetelmä oli lapselle hankala tottua uusiin pecs ja aaci-kansioille, melkein kaksi vuotta meni, ennen kuin tottunut kokonaan. Tarvitaan yhdenmukaisuutta.

Pienet/helpot läksyt näyttävät myös vanhemmille miten lapsi kehittyi.

Hyvää: ”Isojen” maailma ikätason mukaan. Huonoa: Liian vähän leikkiä ja muiden erityislasten antama ns. huono malli (vs. tavisten päiväkotiryhmä).

Lapsemme kävi päivähoidon + esiopetuksen normaalin aikataulun mukaan normaalissa ryhmässä. Diagnoosi + pidennetty päätös tuli vasta esikoulun aikana.

Toisessa avoimessa kysymyksessä vanhemmilta kysyttiin, mitä he haluaisivat sanoa pidennetyn oppivelvollisuuden valinnan edessä oleville vanhemmille.

Avoimin mielin. Kannattaa olla avoin kaikille asioille ja kertoa rohkeasti, miltä itsestä vanhempana vaihtoehdot tuntuvat. Vanhemmat tuntevat lapsensa parhaiten.

Kannattaa miettiä lapsen etua ja miettiä tulevaisuutta ☺

Suosittelen, vaikka se päätös aluksi pelottikin.

Jos psykologi suosittelee- ehdottomasti suostukaa! Ainoa paikka, jossa lasta autetaan, erityiskoulu. Tavallisessa koulussa ei ole resursseja eikä ammattitaitoa.

Omat ennakkoluulot kannattaa unohtaa ja suunnata katse rohkeasti eteenpäin. Koulussa mahdollisuudet oppia ovat suuremmat! ☺

Jokainen lapsi on yksilö ja erityiskoulussa ne yksilön tarpeet otetaan huomioon, joka on lapsen etu. Normaalikouluissa on edelleen liikaa erityisen tuen tarvitsevia lapsia, koska vanhemmat eivät myönnä lapsensa tarvitsevan erityisopetusta.

On hyvä rauhassa pohtia eri vaihtoehtoja ja jutella ammattilaistenkin kanssa mikä olisi lapselle paras vaihtoehto.

Oman ja ”ammattimielipiteen” yhteensovittaminen on ehkä hankalaa. Luota itseesi, mutta kuuntele myös ammattilaisia.

Kaikki mahdolliset vaihtoehdot kannattaa ottaa selvälle ja miettiä tarkkaan mikä olisi omalle lapselle paras koulutien alku.

Siirtopalaveriin jo oma opettaja mukaan!

Kannattaa miettiä mihin kouluun lapsi on siirtymässä ja miten siellä otetaan huomioon lapsen taidot ja miten hän saa tukea ja apua toimiinsa. Opettajan asenne on myös tärkeää ja se, että hän tiedostaa mahdolliset vastoinikäymisten mahdollisuudet. Lapsen kannalta on tärkeää valita oikea koulu, onko se erityiskoulu vai ”tavallinen” tuen kanssa.

11 vuoden oppivelvollisuus antaa hyvät eväät tulevalle koulutielle. Zempsiä kaikille vanhemmille, jotka ovat nyt valinnan edessä.

Vastauksissa vanhemmat mm. rohkaisivat positiivisesti tulevaan päätökseen ja olemaan avoimin mielin uusiin jopa pelottaviin vaihtoehtoihin. Ammattilaisten mielipide ja siihen luottaminen nousi myös muutamissa vastauksissa esille, kuin myös siirtopalaverin tärkeys. Vanhemmat kokivat lapsen siirtymisen erityiskouluun lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta hyvänä asiana. Vanhemmat myös kokivat, että lap-

sen yksilölliset tarpeet otetaan huomioon erityiskoulussa, jossa resursseja ja ammattitaitoa. Pidennettyä oppivelvollisuutta suositeltiin, jos vanhemmat kokevat lapsella olevan siihen tarvetta.

6.3 Yhteenveto tuloksista

Olimme tyytyväisiä kyselyn vastaajaprosenttiin, joka oli 59 %. Kyselyyn vastanneiden vanhempien lasten syntymävuodet jakautuvat tasaisesti vuosille 2005–2008. Lasten syntymävuosista voimme tulkita, että lähes joka vuosi tehdään saman verran pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksiä.

Lasten sukupuolijakauma oli selkeä, poikia oli noin kolminkertainen määrä verrattuna tyttöihin. Tästä voisi tulkita, että poikia on pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä enemmän kuin tyttöjä, vai olivatko poikien vanhemmat vain aktiivisempia vastaamaan kyselyymme.

Tiedustelimme myös vanhemmilta lapsen oppivelvollisuuden aloittamisikää. Enemmistö lapsista oli vastauksien mukaan aloittanut oppivelvollisuuden 5-vuotiaana. Vastauksista tulkitsimmekin, että oppivelvollisuuden aloittaminen tapahtuu entistä useammin 5- ja 6-vuotiaana.

Suurin osa lapsista käy/kävi kyselyn mukaan esiopetuksen koulussa. Vastaajista 2/3 ilmoitti saaneensa itse vaikuttaa lapsen esiopetuksen järjestämispaikkaan. Loput vastaajista eivät olleet saaneet vaikuttaa oman lapsensa esiopetukseen tai eivät osanneet vastata kysymykseemme. Vastauksien myötä jäimme pohtimaan, mikseivät vanhemmat ole saaneet vaikuttaa lapsensa esiopetuksen järjestämiseen vai onko heille edes annettu mahdollisuutta tuoda omaa mielipidettään esille.

Enemmistö vanhemmista vastasi, että heille on järjestetty päiväkodissa moniammatillinen palaveri pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyen. Ikävää oli kuitenkin vastauksista huomata, että kaikille ei tällaista palaveria järjestetty, vaikka se on määritel-

ty laissa. Tästä voimme tulkita, että osa vanhemmista on jäänyt miltei kokonaan ilman ammatillista tietoutta ja tukea, liittyen lapsen pidennettyyn oppivelvollisuuteen.

Vaikka suurimmalle osalle vastaajista oli kerrottu pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisen eri vaihtoehtoista, tuntui huolestuttavalta, että huomattava osa vanhemmista oli kuitenkin jäänyt ilman tätä informaatiota. Pohdimme, miksi vanhemmille ei ole kerrottu aloittamisen eri vaihtoehtoja, vaikka se on selkeästi määritelty esi- ja perusopetuksen perusteissa. Pohdimme myös, saivatko nämä vanhemmat vaiuttaa oman lapsensa oppivelvollisuuden aloittamisvaihtoehtoihin. Herää kysymys, mistä tämä puute informaation jaossa johtuu.

Vanhempien mukaan lähes kaikille lapsista oli tehty erityisen tuen päätös ennen koulun alkamista. Kaksi vastaajista ei osannut sanoa oliko päätös tehty ennen koulun alkua. Yhteenvetona voisimme tulkita vastausten perusteella, että yleisenä käytäntönä on saada lapselle erityisen tuen päätös ennen hänen siirtymistään kouluun.

Vanhemmat kokivat yhteistyön koulun kanssa vuorovaikutuksellisenä, joka oli mielestämme hienoa, mutta myös hieman yllättävää. Koulun ja kodin välinen yhteistyö on kuitenkin hyvin erilaista kuin päiväkodin ja kodin välinen. Päiväkodin ja lapsen kodin välinen yhteistyö on tiivistä ja päivittäistä (esim. lapsen tuominen/hakeminen hoidosta), jolloin henkilökunta myös tapaa huoltajat kasvotusten. Vastausten perusteella oli kuitenkin hienoa todeta, että huoltajat kokivat myös koulun ja kodin välisen suhteen vuorovaikutuksellisenä. Koulu on siis pystynyt säilyttämään hyvän suhteen huoltajiin, riippumatta vähäisemmästä yhteydenpidosta (esim. Wilma-viestit, HOJKS-palaverit, reissuvihot).

Vain puolet vastaajista koki lapsensa olleen koulukypsä koulun alkaessa. Lapsen oppivelvollisuuden aloittamisikä ei vaikuttanut vastauksiin, koska aloittamisikä jakaantui vastauksissa tasaisesti. Tämä mielestämme kertoo siitä, että pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat lapset ovat kouluun siirtyessään hyvin eri tasoisia riippumatta heidän iästään. Onkin muistettava, että heidän konkreettinen ikänsä on usein eri, kuin heidän kognitiivinen kehitystasonsa, esimerkiksi lapsi on iältään 6-vuotias, mutta tiedon vastaanottaminen ja muu oppimiseen liittyvä kehitys on hänen ikätasoaan jopa usean vuoden jäljessä.

Suurin osa vastaajista oli valmis suosittelemaan samaa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamistapaa, kuin heidän omalla lapsellaan oli ollut. Voimme siis päätellä vanhempien olevan tyytyväisiä ratkaisuunsa lapsensa koulunkäynnin suhteen. Vanhemmat saivat myös perustella vastaustaan ja nämä vastaukset olemmekin kirjanneet jo aiemmin tutkimustuloksiin. Yhteenvedona voimme todeta vanhempien olevan tyytyväisiä esiopetuksen käymiseen koulussa. Vanhemmat kokivat myös koulun pystyvän huomioimaan lapsen yksilölliset tarpeet päiväkotia paremmin, mm. ammattitaitoisen henkilökunnan ja eri opetusmenetelmien avulla. Muutama vanhemmista korosti vastauksessaan vielä sitä, että lapsi ei ollut siirtyessään koulukypsä.

Avointen kysymysten vastauksien perusteella voimme todeta vanhempien olevan hyvin tyytyväisiä koulun tarjoamaan esiopetukseen. Vanhempien mielestä lapsi on ollut liian pieni siirtyessään koulumaailmaan, mutta ratkaisu on kuitenkin ollut heidän mielestään oikea. Vanhemmat nostivat koulun ammatillisuuden, yksilöllisen opetuksen sekä pienet opetusryhmät koulun vahvuuksiksi. Nämä vahvuudet käänsivätkin positiiviseksi lapsen siirtymisen jo esiopetukseen kouluun.

Huoltajan on arvioitava koulunkäynnin varhentamista tai lykkäämistä lapsen etujen mukaan. Lapsen näkökulmasta koulun aloittamisessa on kyse muustakin kuin älyllisestä kypsydestä taitojen ja tietojen opetteluun. Koulun aloittamisen kypsyys ei välttämättä tarkoita pelkästään lapsen kykyä suoriutua erilaisista tehtävistä tai taitoa laskea ja lukea. (Lahtinen 2011, 68.)

Olemme yllättyneet saamistamme vastauksista, koska oletimme vastausten olevan täysin erilaisia. Oletimme, että lapsen siirtyminen kouluun jo varhaisessa vaiheessa, olisi ollut vanhempien mielestä huono ratkaisu. Olettamustamme tuki koulun ja päiväkodin välinen selkeä ero. Koulu on struktuuriltaan ja opetustyyleiltään päiväkotia huomattavasti tiukempi sekä selkeämpi. Myös päiväkodissa totutut leikki, päivälepo sekä vapaampi oleskelu eivät toteudu koulumaailmassa samassa mittakaavassa.

Koulu muuttaa koko perheen elämää, usein vanhemmatkin jännittävät koulun alkamista jonkun verran. Muutos ei aina suju helposti, hyppäys päiväkodin leikinomaisesta maailmasta koulumaailmaan tuo muutoksia myös koko perheelle. Koulu eroaa kin monessa suhteessa päiväkodista. Useimmille lapsille koulu on päiväkotia vaati-

vampi ympäristö. Rakennuksena koulu on jo päiväkotia suurempi ja siellä on enemmän lapsia kuin päiväkodissa. (Numminen & Sokka 2009, 160-161.)

Avointen kysymysten vastauksista selvisi myös, että vanhemmat olivat valmiita rohkaisemaan toisia vanhempia pidennetyn oppivelvollisuuden järjestämistavan valinnassa. Vastauksissa nousi esille vanhempien kokema pelko suureen koulumaailmaan siirtymisestä, mutta he halusivat tästä huolimatta kannustaa valinnan edessä olevia muita vanhempia avoimesti ottamaan eri vaihtoehdot huomioon ja miettiä mikä olisi omalle lapselle paras järjestämisvaihtoehto. Vanhemmat peräänkuuluttivat myös ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä.

Yllätyimme vastausten positiivisuudesta, sillä jokainen vanhempi kannusti ja rohkaisi muita vanhempia tulevan valinnan edessä. Vanhemmat halusivat antaa toisilleen ikään kuin vertaistukea, jota ilman he itse ovat mahdollisesti jääneet erityisen tuen tarpeessa olevan lapsensa kanssa.

Vanhemmuuden jakaminen muiden aikuisten kanssa on eräs tapa pohtia omaa vanhemmuutta ja sen muuttamista. Etenkin erityistä vanhemmuutta olisi hyvä jakaa muiden samassa tilanteessa olevien vanhempien kanssa. (Numminen & Sokka 2009, 56.)

7 POHDINTA

Ennen koko opinnäytetyöprosessin alkua meillä oli muutama nimivaihtoehto valmiina tulevalle työllemme, jonka ympärille aloimme rakentaa itse projektia. Opinnäytetyön nimi *Liian pieni kouluun?* syntyi työkokemuksestamme esi- ja alkuopetusikäisten erityisen tuen tarpeessa olevien lasten parissa sekä kyselyyn tulleista vanhempien vastauksista, joissa he myös käyttivät termiä *liian pieni*.

Opinnäytetyöprosessi käynnistyi aktiivisesti syksyllä 2014, jolloin otimme yhteyttä kahteen erityiskouluun Porin talousalueella. Opinnäytetyömme oli määrä liittyä varhaiskasvatukseen, jotta saisimme molemmat myös lastentarhanopettajakelpoisuuden. Oma kiinnostuneisuutemme aiheeseen ja meidän työkokemuksemme edesauttoivat meitä rajaamaan opinnäytetyömme aiheen. Opinnäytetyön avainsanoja pohdimme pitkään ja lopuksi nostimme vaihtoehtoista kolme mielestämme tärkeintä avainsanaa: erityinen tuki, pidennetty oppivelvollisuus, koulukypsyys. Nämä kolme asiaa kiteyttävät mielestämme hyvin koko opinnäytetyömme aiheen sekä sisällön. Neljänneksi avainsanaksi nousi prosessin edetessä vielä laadullinen tutkimus. Päätimme pitää avainsanojen lukumäärän maltillisena, jotta pystyisimme avaamaan nämä tärkeät käsitteet lukijalle mahdollisimman laajasti. Opinnäytetyön edetessä törmäsimme useasti siihen, että juuri nämä keskeiset käsitteet ovat vieraita jopa ammattihenkilöstölle. Tämä herättikin meissä ajatuksen, että opinnäytetyömme voisi toimia yhtenä työkaluna päiväkodeissa sekä kouluissa.

Opinnäytetyön nimen ja avainsanojen löytymisen jälkeen mietimme aihetta tarkemmin, sekä miten sitä lähestyisimme. Päädyimme tekemään laadullisen tutkimuksen, jolla kartoittaisimme erityisen tuen tarpeessa olevien lasten vanhempien kokemuksia pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta. Tarkoituksena oli selvittää kokivatko vanhemmat lapsen aloittaneen oppivelvollisuuden liian aikaisin. Päätimme tehdä aiheesta kyselylomaketutkimuksen lasten vanhemmille. Molemmat yhteistyötahot olivat heti alusta alkaen hyvin kiinnostuneita sekä innokkaita tulevasta opinnäytetyöstämme. Molemmissa kouluissa oli aiheesta keskusteltu paljon henkilökunnan keskuudessa, eikä vastaavaa kyselyä ole ennen vanhemmille tehty.

Kyselylomakkeiden laatiminen vei enemmän aikaa, kuin aluksi olimme aikatauluun suunnitelleet. Haastetta toi kysymysten laatiminen mahdollisimman selkeiksi sekä helppolukuisiksi. Pyrimme välttämään liian pitkän kyselyn laatimista, jotta vastaajan mielenkiinto säilyisi koko vastausprosessin ajan. Lopulta kyselylomake muodostui monivalintakysymyksistä (11 kpl:tta) sekä kahdesta avoimesta kysymyksestä. Kysymyksiä pohdimme myös yhdessä yhteistyötahojen kanssa, jotta kyselystä saataisiin mahdollisimman kattava opinnäytetyön tekijöiden sekä yhteistyötahon kannalta. Kyselyn mukaan laatimamme saatekirje koettiin selkeänä ja helppolukuisena. Koimme saatekirjeen tärkeänä osana opinnäytetyötämme, koska sen avulla saimme vanhemmat kiinnostumaan kyselystä ja palauttamaan lomakkeen täytettynä.

Kyselylomakkeet jaettiin valittuihin koteihin koulujen kautta. Annoimme vanhemmille kaksi viikkoa aikaa vastata kyselyyn, jonka jälkeen haimme palautuneet vastauslomakkeet kouluilta. Kyselylomakkeet palautettiin suljetuissa kirjekuorissa lapsen koululle, joka takasi kyselyn luotettavuuden. Vastauslomakkeet palautettiin nimettöminä. Olimme tyytyväisiä vastausprosenttiin, joka oli 59%. Uskoimme tämän riittävän tarpeeksi kattavaan tutkimukseen. Tämä opinnäytetyön vaihe sujui mielestämme kokonaisuudessaan hyvin ja aikataulun mukaisesti. Olimme aikataulutaneet opinnäytetyömme niin, että syyslukukauden 2014 aikana saisimme kerättyä kyselyaineiston vanhemmilta. Aineiston analysointiin ja tulosten kirjaamiseen varasimme aikaa vuoden 2015 alusta maaliskuun loppuun.

Aineiston analysointi jatkui koko opinnäytetyöprosessin loppuun asti. Pysyimme mielestämme laatimassamme aikataulussa melko hyvin koko prosessin ajan, huolimatta siitä että molemmat ovat olleet työelämässä koko prosessin ajan. Koimme, että välillä yhteisen ajan löytäminen opinnäytetyön tekemiseen on ollut haasteellista. Vastausten analysoimista pidimme opinnäytetyön mielenkiintoisimpana osana. Analysoidessamme vastauksia, monet niistä yllättivät meidät. Yllätyimme etenkin vanhempien positiivisuudesta kouluun siirtymistä kohtaan. Myös koulun saama positiivinen palaute ammattitaidosta, lapsen yksilöllisyyden huomioimisesta sekä erilaisista opetusmenetelmistä ilahduttivat meitä myös työntekijöinä. Odotimme, että vanhemmat olisivat pitäneet päiväkotia oikeana esiopetuspaikkana erityislapselle, joten yllätyimme päiväkodin vähäisestä mainitsemisesta vastauksissa.

Erityiskoulussa työskennellessämme käsitteet ovat olleet meillä hallussa, mutta avainsanoja avatessamme opimme erityisestä tuesta, koulukypsyydestä sekä pidennetystä oppivelvollisuudesta kuitenkin paljon uutta. Etenkin pidennetyn oppivelvollisuuden eri muodot avautuivat meille laajasti. Uskomme, että nämä käsitteet aukeavat myös opinnäytetyömme lukijoille tekstimme kautta.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi sujui odotustemme mukaan. Aihe oli laaja, jonka vuosi joutuimme rajaamaan työmme tiukasti. Opinnäytetyöprosessin aikana koimme välillä melko haastavaksi kuitenkin pysyä aiheessa. Haastavaa oli myös muistaa vastauksia analysoidessa mitä olemme kysymyksillämme halunneet tietää, sekä rajata aiheeseen liittyvä teorialieto vastaamaan samoihin kysymyksiin.

Opinnäytetyömme aihe on ollut mielestämme erittäin mielenkiintoinen prosessin alusta loppuun saakka. Odotamme innolla hyötyvätkö yhteistyökumppanimme opinnäytetyöstämme ja ajatus tutkimuksen uusimisesta on jo käynyt mielessämme. Myös yhteistyökumppanien kanssa on keskusteltu siitä, että kysely olisi hyvä uusia muuttaman vuoden kuluttua, jotta nähdään onko tilanne muuttunut. Olemme myös pohtineet, että samasta aiheesta olisi mielenkiintoista tehdä kysely myös koulun sekä päiväkodin henkilökunnalle.

Kuten jo aiemmin kirjoitimme, olemme tyytyväisiä opinnäytetyön sisältöön ja koko opinnäytetyöprosessiin ja sen kulkuun. Olemme omaksuneet paljon uutta tietoa prosessin aikana, jota olemme myös peilanneet omaan työhömmme. Oman tekstin tuottaminen on myös kehittynyt prosessimme aikana. Löysimme tulosten yhteenvetovaiheessa muutamia kohtia tutkimuksestamme, joita olisimme voineet tehdä/kirjoittaa hieman eri tavalla, kuten esimerkiksi joidenkin monivalintakysymysten muotoilu. Uskomme kuitenkin, että huolimatta kysymysten muotoilusta, vastaajat ovat ymmärtäneet kysymykset. Olemme tyytyväisiä myös siihen, että koko opinnäytetyömme on tehty parityönä alusta loppuun. Olisi ehkä ollut helpompaa ja nopeampaa jakaa työn eri osa-alueet keskenään, mutta päädyimme kuitenkin tekemään jokaisen työvaiheen yhdessä kasvotusten. Näin molemmat ovat oppineet ja saaneet työstä kaiken mahdollisen tiedon. Kaikki työhön liittyvät päätökset on tehty yhdessä ja molemmat ovat saaneet vaikuttaa työn sisältöön tasapuolisesti.

LÄHTEET

Aaltola, Juhani; Valli, Raine 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodin valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS-Kustannus.

Aaltola, Juhani; Valli, Raine 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimetelmiin. Juva: PS-Kustannus.

Early Childhood Education i.a. What is School Readiness. Viitattu 25.3.2015.
<https://sites.google.com/a/acsd.k12.ca.us/early-childhood-education/home/what-is-school-readiness>

Haynes, William; Moran, Michael; Pindzola, Rebekah 2006. Communication Disorders in the Classroom. An Introduction for Professional in School Settings. Massachussetts: Jones and Bartlett Publishers

Heinämäki, Liisa 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa. Erityispäivähoitolapsen mahdollisuus. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hirsijärvi, Sirkka; Remes, Pirkko; Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Huhtanen, Kristiina 2007. Kun huoli herää. Varhainen puuttuminen koulussa. Juva: PS-kustannus.

Huhtanen, Kristiina 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Helsinki: Finn Lectura Oy.

Kvalimot i.a. Menetelmäopetus, Tutkimusongelmat. Viitattu 19.2.2015
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_1.htm

Kvalimotv i.a. Sisällönanalyysi. Viitattu 23.4.2015
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html

Linnilä, Maija-Liisa 2006. Kouluvalmiudesta koulun valmiuteen. Poikkeuksellin koulunaloitus koulumenestyksen, viranomaislausuntojen ja perheiden kokemusten valossa. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto.

Lahtinen, Nina 2011. Oppilaan oikeudet ja vanhempien vastuu. Juva: PS-Kustannus.

Lindblom-Ylänne, Sari; Pehkonen, Leila; Ronkainen, Suvi 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYPro Oy.

Lukimat i.a. Oppimisen arviointi, Kolmiportainen tuen malli. Viitattu 19.2.2015

<http://www.lukimat.fi/lukimat-oppimisen-arviointi/tietopalvelu/taustaa/kolmiportainen-tuen-malli>

Numminen, Heli; Sokka, Laura 2009. Lapsellani on oppimisvaikeuksia. Juva: Edita Publishing Oy

Opetushallitus i.a. Ketkä kuuluvat pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Viitattu 16.2.2015

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamisen/perusopetuksen_jarjestaminen/tietoa_tuen_jarjestamisesta/pidennetty_oppivelvollisuus/ketka_kuuluvat_pidennetyn_oppivelvollisuuden_piiriin

Opetushallitus i.a. Kolme toteuttamistapaa. Viitattu 16.2.2015

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamisen/perusopetuksen_jarjestaminen/tietoa_tuen_jarjestamisesta/pidennetty_oppivelvollisuus/kolme_toteuttamistapaa

Opetushallitus i.a. Mitä pidennetty oppivelvollisuus tarkoittaa käytännössä. Viitattu 16.2.2015

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamisen/perusopeper_sen_jarjestaminen/tietoa_tuen_jarjestamisesta/pidennetty_oppivelvollisuus/mita_pidennetty_oppivelvollisuus_tarkoittaa

Opetushallitus i.a. Pidennetystä oppivelvollisuudesta päättäminen. Viitattu 16.2.2015

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamisen/perusopeper_sen_jarjestaminen/tietoa_tuen_jarjestamisesta/pidennetty_oppivelvollisuus/pidennetyn_oppivelvollisuudesta_paattaminen

Opetushallitus i.a. Säädökset ja ohjeet. Viitattu 18.2.2015

http://www.oph.fi/download/163540_Oppilashuolto_ja_kolmiportainen_tuki.pdf

Opetushallitus i.a. Säännöspohja. Viitattu 16.2.2015

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamisen/perusopeper_sen_jarjestaminen/tietoa_tuen_jarjestamisesta/pidennetty_oppivelvollisuus/saannospsaan

Oja, Sirpa 2012. Kaikille kelpo koulu. Kolmiportaisen tuen toteuttaminen ja kehittäminen. Juva: PS-Kustannus.

Virsta i.a. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Viitattu 23.4.2015

<https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/>

LIITTEET

LIITE 1: Kyselylomake

Kysely oppivelvollisuuden aloittamisesta erityisen tuen tarpeessa olevien lasten vanhemmille

Ympyröikää mielestänne oikea vaihtoehto.

1. Lapsen syntymävuosi _____			
2. Lapsen sukupuoli	TYTTÖ		POIKA
3. Minkä ikäisenä lapsen oppivelvollisuus alkoi?	5	6	7
4. Käykö/kävikö lapsenne esiopetuksen koulussa?	KYLLÄ	EI	EN OSAA SANOA
5. Saitteko itse vaikuttaa missä lapsenne käy/kävi esiopetuksen?	KYLLÄ	EI	EN OSAA SANOA
6. Järjestettiinkö teille päiväkodissa moniammatillinen palaveri, jossa käytiin läpi lapsen pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvät asiat?	KYLLÄ	EI	EN OSAA SANOA
7. Kerrottiinko teille pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisen eri vaihtoehtoista?	KYLLÄ	EI	EN OSAA SANOA
8. Oliko lapsenne saanut erityisen tuen päätöksen ennen koulun alkua?	KYLLÄ	EI	EN OSAA SANOA
9. Onko yhteistyö ollut vuorovaikutuksellista lapsenne siirryttyä kouluun?	KYLLÄ	EI	EN OSAA SANOA
10. Koitteko lapsenne olevan koulukypsi koulun alkaessa?	KYLLÄ	EI	EN OSAA SANOA
11. Suosittelettko muille vanhemmille samaa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamistapaa, kuin omalla lapsellanne?	KYLLÄ	EI	EN OSAA SANOA

Miksi? _____

Avoimet kysymykset. Vastaa omin sanoin.

Mitä hyvää/huonoa koitte lapsenne siirtyessä päiväkodista kouluun esiopetukseen/perusopetukseen?

_____

Mitä haluaisitte sanoa tämän valinnan edessä nyt oleville vanhemmille?

_____

Kiitos vastauksestasi!

Opinnäytetyö Iina Grönqvist ja Katri Viljanen, Diakonia-ammattikorkeakoulu

LIITE 2: Kyselyn saatekirje

SAATEKIRJE

PORI 27.11.2014

HYVÄT VANHEMMAT

Opiskelemme Porin Diakonia-ammattikorkeakoulussa sosionomin tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Suuntaudumme lapsi- ja perhetyöhön, erityisesti varhaiskasvatukseen. Teemme opinnäytetyönä tutkimuksen kyselyn muodossa erityisen tuen tarpeessa olevien lasten vanhemmille. Tarkoituksena on tutkia vanhempien kokemusten avulla, alkaako oppivelvollisuus liian aikaisin erityisen tuen tarpeessa olevilla lapsilla.

Kysely tehdään Porissa Koivulan Koulun sekä Ulvilassa Olavin Koulun oppilaiden vanhemmille. Kyselyn avulla toivomme saavamme vanhempien näkökulmaa enemmän esille aiheesta. Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukaiset luvat kouluilta.

Osallistuminen merkitsee teille mukana olevan kyselylomakkeen täyttämistä ja sen palauttamista suljetussa kirjekuoressa lapsen koululle. Antamanne vastaukset käsitellään nimettömänä ja ehdottoman luottamuksellisesti. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksissa. Kyselyyn osallistuminen on tietenkin vapaaehtoista, mutta toivottavaa.

Vastausaikaa on kaksi viikkoa eli palautattehan kyselylomakkeen oheisessa kirjekuoressa viimeistään 12.12.2014.

Opinnäytetyömme ohjaajana toimii Hannu Piironen Porin Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Internetissä osoitteessa www.theseus.fi

Lisätietoja tarvittaessa sähköpostitse: iina.gronqvist@student.diak.fi
katri.viljanen@student.diak.fi

Ystävällisin terveisin

Iina Grönqvist ja Katri Viljanen